

Slovenski 1 čebelar

YU-ISSN-0350-46907
Letnik XCV – Leto 1993

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

995504874

Slovenski čebelar

Št. 1.

1. januar

letnik 95

VSEBINA

Pavle Zdešar: Čebelarstva opravila v januarju 2
Janez Mihelič: Slovenski čebelarji smo bili na strokovnem izletu v Franciji – Obiskali smo čebelarški kongres in razstavo čebelarstva opreme 4

BOLEZNI ČEBEL

Barbara Strmole: Izkušnje enoletnega dela na področju Primorske 10
Janez Valjavec: Ali modra galica res zdravi poapnelo zalego? 13
Jurij Senegačnik: Novejša dognanja o poapneli zalegi in varozi v Sloveniji in po svetu 15

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Ivan Krajnc: Sivka 16
Jože Babnik: Obnova panjev 18
Milan Runtas: Izračun povprečne proizvodne cene medu za prelevmansko zaščito domačega medu pred uvoženim 22

BIODINAMIČNO ČEBELARJENJE

Matthias K. Thun, prevod Meta Vrhunc: Čebelarjenje z upoštevanjem kozmičnih ritmov 22

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Milan Runtas: Kaj so obravnavale komisije ZČDS na svojih sejah 24
Janez Mihelič: Razpis za fotografije na temo čebelarstvo 25
Slavko Klaindienst: Čebelarji pomagajo izlet slovenjebistriških čebelarjev 25

OSMRTNICE

MALI OGLASI

OBVESTILA

ZA VAŠO KNJIŽNO POLICO

Janez Firm: Nove knjige 31
Kmečki glas: Novo pri založbi Kmečki glas 32

CONTENTS

Pavle Zdešar: Beekeepers occupations in January 2
Janez Mihelič: Slovenian beekeepers has visited a Congress of French Beekeepers and a exhibition of beekeeping equipment in Chambéry in France 4

BEE DISEASES

Barbara Strmole: My experiences about first year work on prevent of bee diseases in Primorska region 10
Janez Valjavec: Did the blue stone really treat clarkbrood? 13
Jurij Senegačnik: New knowledge about treatment of clarkbrood and varoa in Slovenia and in the world 15

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Ivan Krajnc: Lavender 16
Jože Babnik: Renovation of old beehives 18
Milan Runtas: Calculation of average price or production costs for honey in Slovenia 22

ALTERNATIVE BEEKEEPING

Mathias K. Thun: Bees and the influence of universe pulsing on them 22

FROM THE SOCIETY LIFE

Milan Runtas: The work of several committees of ZČDS 24
Janez Mihelič: Invitation for the best photography about bees and beekeeping 25
Slavko Kleindienst: Beekeepers helps 25
Beekeepers from Slovenska Bistrica has visited beekeepers in Kamnik region 25

OBITUARIES

INFORMATIONS

SMALL ADVERTISEMENTS

Janez Firm: A new Book 31
Kmečki Glas: New Books from Kmečki Glas 32

Slika na naslovni strani: Zima bo še huda in dolga (Foto: F. Šivic)

SREČNO

IN

MEDENO

1

9

9

3

LETO!

IO ZČDS
in Uredništvo

ŽELIMO VSEM ČEBELARJEM IN SODELAVCEM

VOŠČILO

Vsem čebelarjem želimo, da bi jim novo leto 1993 naklonilo zdrave čebele, obilno pašo, boljšo ceno medu in da bi se vrste naših čebelarjev pomnožile in strnile okoli naše Zveze. Želimo tudi, da bi naše društveno delovanje bilo v korist vseh čebelarjev in da bi dosegli zaželeno cilje.

Ko izrekamo to svoje voščilo, vabimo vse naše člane, da kljub težkim časom ostanejo zvesti svoji organizaciji, nečlane pa, da postanejo člani naše čebelarске organizacije. Le močna organizacija lahko nudi svojim članom koristi in to skušamo doseči tudi mi. Zato pridobimo nove člane in dvignimo naše čebelarstvo na tisto visoko raven, na kateri je že bilo.

IO ZČDS in urednik

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JANUARJU

PAVLE ZDEŠAR

Spoštovani čebelarke in čebelarji, ob novem letu vam želim zdravja, sreče in miru, obilo uspeha in zadovoljstva pri čebelarjenju ter medeno hojevo leto.

Nisem se mogel ubraniti tega pisanja, dovolili pa so mi, da članke pišem zunaj sezone in jim dam svoj ton. To mi je uspelo predvsem zaradi samosvojega načina čebelarjenja in ker sam upravljam kar veliko število čebeljih družin. Čebelarim na več načinov: ob vikend hišici kot ljubitelj, v nekaj čebelnjakih vzrejam rezervne družine, selekcijo in širitev čebelarstva, glavnino čebeljih družin pa intenzivno prevažam. Mladino, upokoјence in lastnike vikendov navdušujem za čebelarjenje, saj je to čudovita, vsestransko skladna, duhovno in fizično zdrava izraba prostega časa. Čebelarje na odročnih manjših kmetijah spodbujam, naj se začnejo ukvarjati s čebelarstvom kot dopolnilno dejavnostjo. Na podlagi svojih izkušenj in znanih primerov pa opozarjam tiste, ki v zdajšnjih gospodarsko-socialnih razmerah vidijo v čebelarstvu veliko in edino možnost za preživetje. Med je namreč za čebelarja lahko sila grenak, tako da bo kot čebelar jedel, v najboljšem primeru, ovseni kruh, v katerem bo le sem in tja kakšna rozina.

Ne glede na to, koliko imamo čebele radi in koliko nas navdušujejo, pa je vendarle pomembno, koliko čebeljih pridelkov pridelamo, kakšna je njihova kakovost, koliko imamo z njimi stroškov in dela ter kako te pridelke vnovčimo. Zimski čas je še posebej primeren za takšna razglabljanja doma ob literaturi, na predavanjih, pri čebelarskih prijateljih ali na letnih sejah naših društev. Tudi v delavnici, v kateri prav v tem času skrbno izdelujemo nove panje in potrebno opremo (žičimo in pripravljamo satnike, vlivamo satnice itd.), lahko s skupinskim delom pridobimo marsikatero izkušnjo in se naučimo smotrnosti in kakovosti čebelarskih opravil.

Če se primerjamo s sosedi, razen občasno, zares nimamo tako velikih in izdatnih paš kot Madžari, saj ti za svoje dosedanje razmere izjemno uspešno izrabljajo paše in izvažajo izdelke. Naše razmere tudi niso tako ugodne kot italijanske, saj imajo tam razvita velečebelarstva in trg, prevažajo pa od visokih alpskih predelav do Sicilije. Hrvaška ima široke in raznolike paše ter majhno število čebel. Glede podobnih pašnih in klimatskih razmer se lahko primerjamo z Avstrijci, čeprav so te razmere pri nas nekoliko bolj pestre. Čebelja paša je na-

ravna danost, ki se, če je ne izrabimo, sama pojavi in porazgubi. Za nas vse je pomembno, da na visoki tehnološki stopnji izrabimo, kar nam ponuja narava, tega pa ni tako malo. V nasprotnem primeru nam bo tržna prevetritev dežele police zasula z uvoženim cenenim medom, ta pa bo v prihodnje ob slabi kupni moči, onemogočil obnovo in razvoj našega čebelarstva, namesto da bi popestril ponudbo in spodbudil zdravo konkurenčnost. Izraba čebeljih paš, predvsem gozdnih, bi morala biti naš skupni cilj, temu pa bi morali podrediti naša skupna prizadevanja, odnose, pravila in organiziranost. To je pglavilni vzvod za obnovo in razvoj našega čebelarstva ter možnost za tržno in družbeno priznanje našega dela kot pomembne kmetijske dejavnosti. Prvi znak, da gremo nezadržno v omenjeno smer, je uvedba tržne znamke in že na samem začetku uspeh. Da pa ne bo šlo gladko, se je pokazalo na vzorno pripravljenem posvetu 5. maja 1992 (v prostorih Biotehniške fakultete v Ljubljani), ko je bil predstavljen predlog razvojnega projekta obnove in razvoja slovenskega čebelarstva. Dobrodošel predlog je plod velikega truda in hotenja, a žal ustvarjen brez osrednjih čebelarskih dejavnikov. To pa niti ne bi bilo tako moteče, če posvet ne bi izzvenel kot pretirani boj predstavnikov čebelarskih društev za vpliv in še bolj za sredstva, namenjena čebelarstvu oziroma posameznim dejavnikom. Tistega pa, ki je ob dobrih dveh ducatih razpravjalcev edini pozival k enotnosti in se zavzel za vztrajno in smotrno izrabo pašnih zmogljivosti, so njegovi akademsko izobraženi kolegi v razpravi potisnili v stran in ni prišel do izraza. Posvet je bil kljub vsemu času primeren. Pokazal pa je, da spodbujevalec obnove in razvoja našega čebelarstva ne bo noben od sodelujočih dejavnikov, ampak trg s svojimi mehanizmi in zakonitostmi. Dopolnitev uvozno-izvozni strategiji in dolgoročnemu vladnemu programu razvoja gospodarstva pa bo program razvoja kmetijstva, izdelan na podlagi primerjalnih prednosti in z jasno opredeljenimi zahtevami in cilji razvoja čebelarstva. Do takrat pa bo manjšina prizadevnih na vseh ravneh čebelarstva – z menoj vred – skušala dvigniti

čebelarstvo na višjo raven, vendar bodo rezultati skromni, brez odločujočega učinka zgoraj opisane »potisne sile«. Današnji čas je predvsem samo pomembna priprava za obdobje, ko bomo, na primer, znali razvozlati problem republiške službe gozdnega medenja, celovito oblikovanje znanstveno-raziskovalnih in izobraževalnih zmogljivosti ali ureditve ČIC v okviru Biotehniške fakultete. Tu pa je vrsta potreb, ki jih kot čebelarski narod že kar nujno potrebujemo. Najprej pa moramo postati člani Apimondie in prirediti prvi kongres slovenskih čebelarjev. Verjetno še kdo razmišlja tako. Toliko za naše skupno uvodno razmišljanje.

Ob novem letu je čas sklepnih računov in načrtovanja. Tudi čebelarji bomo pregledali svoje delo. Vsak zase in glede na društvo in celotno organizacijsko strukturo. V minulih dveh letih smo doživljali hitre zgodovinske spremembe, ki že zahtevajo, v prihodnje pa bodo še bolj, precejšnje spremembe v čebelarstvu. Zato bodo naši načrti glede na čas in razmere, v katerih živimo, natančno premišljeni, takšna pa bo tudi vsaka poteza pri ohranjanju, spreminjanju ali razvoju zasebnega čebelarstva. Isto velja za obnovo in razvoj slovenskega čebelarstva v celoti.

Naša država je postala majhna, vendar popolnoma naša, dragocena, vsak dan čistejša in pristna. V dobrih dva milijona hektarjih veliki domovini je kljub veliki gostoti čebel za vsakega čebelarja še vedno 200 hektarjev pašnega prostora. Če bi vsi čebelarili v gozdovih, bi imel vsak na voljo 7,5 hektarja na panj, če pa bi vsi čebelarili na travnikih in medovitih poljih, pa bi imel vsak na voljo najmanj 4 hektare. Tudi tržišče ni tako majhno, saj npr. za zdaj pridelamo od 0,40 do 1,4 kg medu na prebivalca Slovenije. Do velikih nihanj letnega pridelka prihaja predvsem zaradi alpske klime in ker jelka zares dobro medi le vsakih štiri do šest let. Dober uspeh dosežemo samo, če je medenje splošno. Lokalne paše v listovnih gozdovih ali, na primer, smrekovo pašo pa, na žalost, izrabimo zelo slabo ali neorganizirano. Vzroki za to so v tržnih razmerah, neobveščeni, pomanjkanju znanja, slabih odnosih in loka-

Zima je tudi čas čebelarških razstav – pripravili so jo tudi čebelarji v Sevnici. Na takšnih razstavah bi lahko priredili tudi tekmovanja in ocenjevanja različnih vrst medu.

lizmih ter v neprimerni tehnologiji.

V tem novoletnem času se bomo spomnili tudi svojega soseda čebelarja, mentorja ali starejšega, že od križev izčrpanega, čebelarskega prijatelja. Obiskali ga bomo in gotovo nas bo vesel. Tudi na svoje ljubljenske ne bomo pozabili. Januarja potrebujejo predvsem mir, dobro odejo, ustrezno ventilacijo, zaščito pred vdorom miši, globlje v gozdu pa tudi zaščito pred žolno in kuno. Ne smemo se bati ostrega mraza, ker ga normalno zazimljene čebele dobro prenašajo. Kadar pa jih premočno zamete sneg, jim očistimo žrela oziroma pred čebeljakom odstranimo sneg; nakladne panje raje pustimo v snegu. Ob koncu januarja pa je že mogoča enodnevna občutna otoplitev. Skoraj gotovo se to zgodi v prvi polovici februarja. Pazimo in se pripravimo. To je prava preizkušnja za čebele, saj do otoplitve lahko pride tudi, če je na tleh debela snežna odeja. Tedaj zares pohitimo in po-

sujmo okoli čebelnjaka seneni drobir, pepel ali žagovino. Če obstaja nevarnost, da bi čebele otrpnile v snegu, odprtine panjev zatrpajmo s snegom in jih zasencimo, da se ohladijo. Tako se bomo izognili izgubi dragocenih čebel. Začetniki, ki še nimajo izkušenj in teh pojavov ne poznajo, naj za pomoč prosijo bolj izkušenega čebelarja. Če je zima zelena in topla, bomo ob zletu čebel ta čas lahko že opazili kakšno kepico obnožine. Ne veselimo se tega preveč, saj je v vseh klimatskih predelih ostra zima dober znak za uspešno čebelarjenje v bližajoči se sezoni. Naša sivka je prilagojena takšnim razmeram in to tudi potrebuje.

Predvsem pazimo, da so žrela dovolj odprta, tako da razmere v panjih ne dopuščajo razvoja plesnivosti. Čebele morajo biti tudi dovolj odete, saj se je že, ali pa se bo prihodnji mesec v panjih začelo novo življenje.

SLOVENSKI ČEBELARJI SMO BILI NA STROKOVNEM IZLETU V FRANCJI – OBISKALI SMO ČEBELARSKI KONGRES IN RAZSTAVO ČEBELARSKE OPREME (Nadaljevanje)

Prof. JANEZ MIHELČ

Ob vračanju iz Liona smo se najprej ustavili ob avtocesti proti Grenoblu v velikem nakupovalnem centru. Trgovine oziroma veleblagovnice so velikanske in založene z izdelki iz različnih evropskih držav, večina izdelkov pa je francoskih. Tudi na

policah z medom smo lahko opazili med iz različnih držav, predvsem iz Italije. Uvožen med je seveda primerno označen ali pa je uvožen v originalni embalaži in le dodatno označen s francosko nalepkou.

Cene medu so različne, povečini pa kilo-

gram medu stane od 40 do 60 francoskih frankov (ali približno 700 do 1100 tolarjev).

Tudi uvoženi medovi niso občutneje cenejši, ker so obremenjeni s precej visokimi carinskimi dajatvami, seveda iz tistih držav, ki niso članice EGS. Tudi cene medu zasebnih čebelarjev so enake kot v trgovinah, razen za med, ki je opremljen z zaščitnimi znamkami; ta je za od 20 do 40 odstotkov dražji, odvisno od vrste.

Žal, ni bilo dovolj časa, zato smo hitro odšli proti Grenoblu, kjer nas je že čakal čebelar gospod Combet. Svojo hišo ima v hribu, tako da smo se z avtobusom povzpeli kar precej visoko. Nad njim so tudi velika smučišča, pozimi polna smučarjev. V bližini so gozdovi smreke in jelke.

Gospod Combet in njegova žena sta nas sprejela v večji sobi, preurejeni v predavalnico. V ta namen pa jo uporabljajo le pozimi, saj je poleti točilnica medu in čebelarstva delavnica.

Poleg tega prostora imata tudi lepo urejeno čebelarstvo trgovino.

Gospodu Combetu je videti, da pogosto sprejema obiskovalce, saj ima prostor urejen tudi za projiciranje diapozitivov ali filmov. Povedal nam je, da je povezan s potovalnimi agencijami, predvsem tistimi, ki imajo goste na bližnjih smučiščih, tako da ima pozimi približno 20.000 obiskovalcev. Vsem pripravi predavanja o svojem čebelarstvu in čebeljih pridelkih, po predavanju pa jih povabi v čebelarstvo trgovino, v kateri mu posel zaradi doseženega zau-

Tudi g. Combetu je predsednik Skok izročil spominsko darilo. Foto: J. Mihelič

panja lepo »cveti«. Francoskim čebelarjem se pozna, da so v trženju že pravi mojstri.

G. Combet čebelari s približno štiristo panji. Čebelari v nakladnih panjih kakor vsi francoski čebelarji. Čebele prevaža na različne paše po Franciji in jih prezimuje v obmorskih krajih na Azurni obali kakor tudi večina francoskih poklicnih čebelarjev, predvsem zaradi mile zime in zgodnjih paš na rožmarinu, mandeljnih in drugih sredozemskih rastlinah. V pašni sezoni se tudi seli na ravninski del z intenzivnim kmetijstvom in pašo na sončnici; ta je v Franciji izjemno dobra. Poleti, ko je suša v nižinah največja, seli čebele v Savojske Alpe vse do višine 2500 metrov. Med toči doma, tam ga tudi pakira in prodaja. Čebele zdravi po navodilih veterinarske službe, vendar z njihovim delom ni najbolj zadovoljen, saj me-

Opremo za velečebelarstva firme Thomas si ogledujejo naši čebelarji g. Tumpej s Ptuja, g. Vedlin s soprogo iz Majšperka in g. Poklukar iz Kmetijskega inštituta Slovenije s soprogo. Foto: J. Mihelič

Francozi so pravi mojstri za izdelavo medicine in po okusu je resnično izvrstna, kar pa ni čudno, saj so veliki mojstri tudi za šolanje vina. Foto: J. Mihelič

ni, da premalo poznajo problematiko čebeljih bolezní. Je tudi potujoči predavatelj, predava pa predvsem čebelarjem začetnikom. Vsi morajo opraviti osnovno izobraževanje, to pa jim omogoči država.

Zanimivo je predvsem, kako svojim obiskovalcem pojasni, zakaj je cena medu razmeroma visoka glede na celo sladkorja. Na grafikonu jim prikaže kozarec medu, ki ponazarja polno ceno medu. Kozarec je razdeljen na več delov, vsak del kozarca pa ponazarja enega od čebelarjevih stroškov pri pridelavi. Ob koncu je prikazan tudi majhen delček, ki čebelarju ostane kot čisti dohodek (20 odstotkov). Tako kupce seznaní s stroški in ni mu treba poslušati očitkov strank, da je med drag ali so čebelarji veliki zaslužkarji. Kupcu pojasni, da je med za čebelarja včasih »grenak«, zlasti če je letina slaba. Tudi iz tega bi se lahko naučili, kako pomembno je izobraževanje kupcev. V prihodnje bomo morali izobraževati tudi kupce naših izdelkov, ne pa samo čebelarje, kot doslej, saj je to pomembno za uspešno trženje medu in čebeljih pridelkov. Za izobraževanje kupcev lahko uporabimo letake, radio, televizijo, brošure ali table z napisi pred hišami čebelarjev. Vse to seveda stane, vendar bo denar dobro naložen in stroški se bodo izdatno obrestovali z boljšo prodajo. Kot primer naj omenim nekega našega čebelarja, ki je za več kot trikrat povečal prodajo medu, ko je pred hišo postavil ličen v les vžgan napis PRODAJA DOMAČEGA MEDU.

Vsak poklicni čebelar, tudi g. Combet, ima za obiskovalce posebno naročilnico z izborom izdelkov in cenami, z njo pa lahko kadar koli po pošti naročite določene izdelke po že vnaprej znanih cenah, saj je na naročilnici tudi datum, do katerega zagotavlja objavljene cene.

Svojo ponudbo obogati tudi s pridelki drugih čebelarjev in podjetij. Tako prodaja tudi izdelke našega rojaka g. Ivanca. Po-

Veliko točilo firme Thomas (radialnohorizontarno) za velečebelarstva. Foto: J. Mihelič

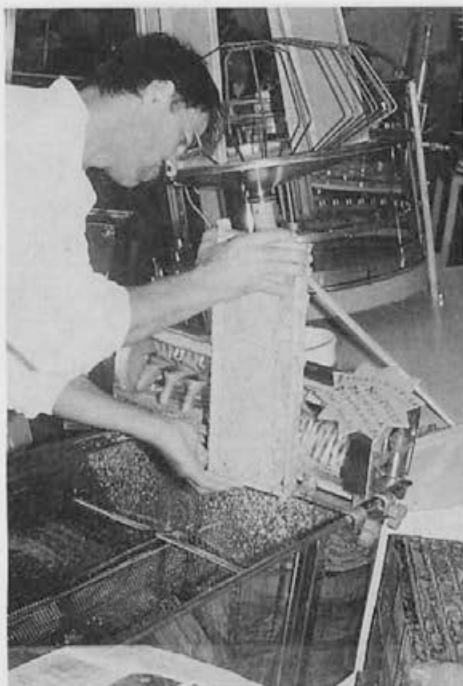

Razstavni prostor firme Apinox je bil tudi dobro obiskan. Foto: Mihelič

nudba mora biti pestra in zanimiva, potem pridejo tudi kupci. Tudi mi smo nakupili nekaj zanimivih izdelkov, med njimi tudi zelo lepo izdelane posodice za doziranje medu v gospodinjstvu.

No, pa se vrnimo na razstavo čebelarke opreme na kongresu. Kakor sem že omenil, so razstavljali vsi največji in tudi manjši izdelovalci čebelarke opreme. Med vsemi je prednjačilo podjetje Thomas, zelo lepo in kakovostno opremo pa so razstavljala tudi druga podjetja, npr. francoska Apinox, podjetje Swienty iz Danske in nekaj manjših podjetij iz Nemčije. Pa pogledimo najprej točila za med. Večjih novosti pri točilih ni. Večja točila so večinoma radialna za satnike nakladnih panjev z nizko mero. Vsa točila so izdelana izključno iz nerjaveče jeklene pločevine visokega sijaja. V največjih lahko točijo tri naklade z medom skupaj s satjem in nakladami. Večja so vsa avtomatska na električni pogon. Zanimivo je točilo za izdelovanje kremnega medu, v njem pa je namesto koša vstavljena dvojna vetrnica za mešanje in drobljenje kristalov

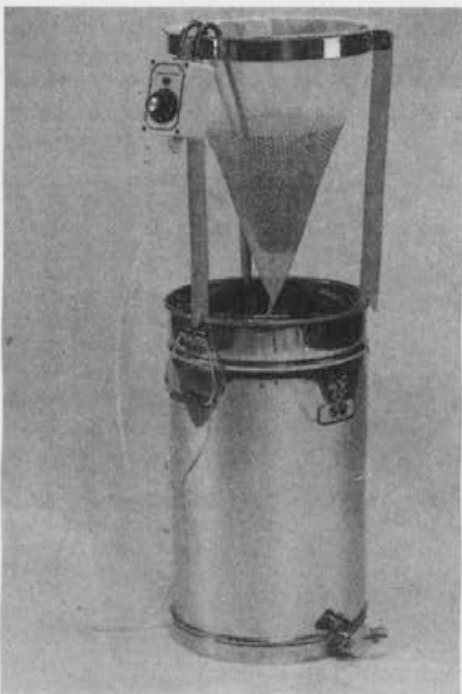
Stroj za odkrivanje medenih pokrovčkov s plastičnimi nitmi, ki so lepo vidne. Foto: J. Mihelič

v medu. Več novosti je bilo pri strojih za odkrivanje satja. Večina je takšnih, da jih lahko pritrdimo kar na velika korita, ki jih lahko uporabljamo tudi pri ročnem odkrivanju medu. Večina strojev za odkrivanje satja pa je na električni pogon. Zanimiva je tudi različica, pri kateri so namesto jeklenih strgalc na rotor pritrjene plastične srednje-debele niti. Te pri zelo hitrem obračanju zdrobijo voščene pokrovce, tako da ti padajo v spodnje korito. Pri tem ne ostane pokrita niti celica, saj so niti dovolj dolge, kljub temu pa ne poškodujejo celic.

Zanimiv je bil tudi odkrivalnik za satje v vodoravnem položaju. Deluje tako, da sate polagamo na tekoči trak, na drugi strani pa po tekočem traku prihajajo že odkriti sati.

Pri cedilih za med so zanimiva stožčasta cedila, ki jih s posebnim stojalom pritrdimo na posodo. Hkrati ponujajo tudi grelce medu, ki jih lahko pritrdimo v cedilo, da med hitreje izteka.

Pri strojih za točenje medu v kozarce so razstavili velike linije za točenje z avtomatskim polnjenjem in z vrtljivimi ploščami

Konično stožčasto cedilo za med s kovinskim vložkom in električnim grelcem za med.

za velika čebelarstva ter manjše strojčke na električni pogon za polavtomatsko točenje. Pri teh mora delavec ročno odvzemati polne kozarce in dodajati prazne. Največje zanimanje med našimi čebelarji je vzbudil strojček z vgrajenim zobatim kolesom iz gume. Le-ta namreč do grama natančno dozira količino medu, nastavljeno elektronsko, hkrati pa med tudi sesa, zato ga lahko uporabljamo tudi kot črpalko medu. Doziranje uravnava s hitrostjo obračanja zobatega

Stroj za polnjenje malih plastičnih lončkov. Foto: M. Skok

kolesa. Je priročen in ga lahko z navojem pritrdimo na vsako posodo z odtokom. Zanimivi so tudi strojčki za zelo majhna doziranja, saj nekateri sami privarjajo folijo na posodico in jo neprodušno zaprejo.

Zanimive so tudi **centrifuge za medene pokrovčke**, saj z njih odstranijo med, vendar so primerne le za večja čebelarstva.

Precej zanimanja je bilo tudi za različne **stroje za izdelovanje tako imenovanega kremnega medu**. Le-ta je novost tudi v Zahodni Evropi, v Ameriki pa ga poznajo že nekaj časa. Razlika med njimi je v tem, kako majhne kristale so sposobni narediti v medu. Najboljši tovrstni stroji naredijo v medu najdrobnejše kristale, tako da je med po obdelavi podoben čokoladni ali lešnikovemu kremi. Preprostejši stroji so sestavljeni iz stojala, na katerem je pritrjen elektromotor z možnostjo za uravnavanje števila obratov. Uporabljamo jih lahko tudi za pogon točil in palice z dvema nasprotnima vijakoma, ki jih potopimo v že kristaliziran med ali v tekoči med, ki smo mu dodali določeno količino (20 odstotkov) že drobno kristaliziranega medu. Dlje ko mešamo tak med, bolj je gladek in kremast. Obstaja tudi možnost, da mešalna vijaka pritrdimo v navadno točilo za med, vendar mu moramo prej odstraniti koš za satje. Videli smo tudi industrijske mešalce za izdelavo medene kreme. Ti kar v sodu naenkrat zmešajo tristo kilogramov medu. Pri tem postane med skoraj tekoč. Prednost pred segrevanjem je ta, da je poraba energije majhna in da se med ne pregreva, zato se bo ta postopek v prihodnje verjetno zelo uveljavil, zlasti če bodo kupci radi kupovali kremni med. Podobne učinke lahko dosežemo tudi, če uporabimo dva polža, ki v večji posodi iz nerjavečega jekla med mešata vertikalno. Za najboljše predelan med pa uporabljajo tudi posebne homogenizatorje, ki kristaliziran med pod večjim pritiskom potiskajo skozi manjše odprtine (šobe), pri tem pa se kristali drobijo v zelo majhne kristale. Ta postopek je dražji in tudi predelane količine so manjše. Bolje je, če kristaliziran med pred mešanjem segrejemo na približno 40 °C.

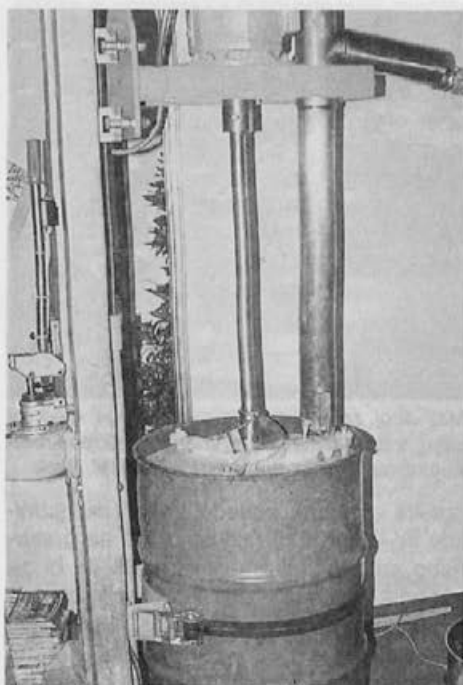
Velika ponudba najrazličnejših **črpalk za med** je že običajna na vseh čebelarskih

Točilo na električni pogon, prirejeno za izdelavo kremnega medu z dodanim navojnim mešalom. Foto: J. Mihelič

razstavah v razvitih državah. Uporabljajo jih namreč za večja čebelarstva za vsa pretakanja medu. Če pa je med pregost ali delno kristaliziran, uporabljajo **posebni vilicar**, ki dvigne sod, nato pa ga lahko preprosto nagnemo v katero koli stran želimo in tako iztočimo vsebino.

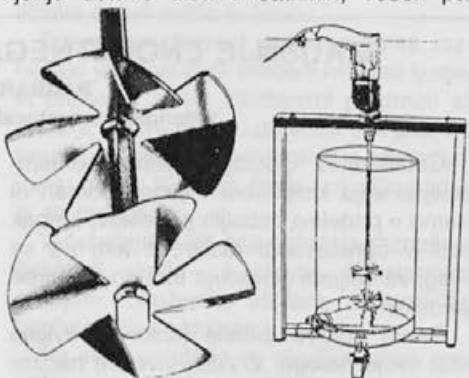
Pri izdelavi satnic je bila zanimiva nova izvedba za izdelovanje satnic za manjša čebelarstva. Model za vlivanje satnic je izdelan iz posebne gume. Pred začetkom plošči najprej segrejmo v topli vodi, da se pri prvih satnicah vosek prehitro ne shladi. Pozneje to ni več potrebno. S posebno zajemalko nalijemo na spodnjo ploščo tekoč vosek, ga pokrijemo z zgornjo ploščo in nato z majhnim valjarjem valjamo po zgornji strani modela nekajkrat sem in tja. Že poprej model namažemo s posebno tekočino, da se vosek ne sprime z gumo. Satnica je zelo lepa in se ne loči od satnic, izdelanih na kovinskih valjih. Obstaja več vrst velikosti celic, celo za afriške čebele (le-te imajo 1000 celic na kvadratni decime-

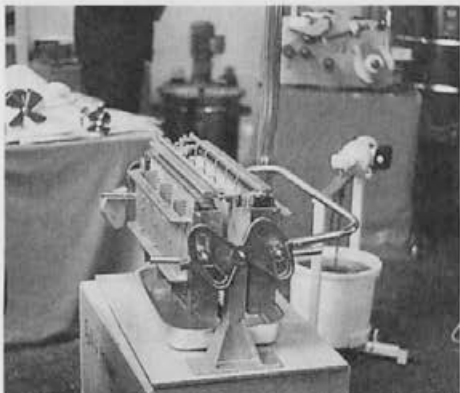
Veliko mešalo za izdelovanje kremnega medu za velečebelarstva. Foto: J. Mihelič

ter). Za našo čebelo prodajajo model s 550 celicami na kvadratni decimeter. Od naših čebelarjev je ta model kupil g. Ciril Predalič iz Ljubljane in upajmo, da nam bo poročal o tem, kako se bo obnesel.

V svetu se precej uveljavljajo tudi **parni topilci satja**, v katere vstavimo več satov naenkrat skupaj z lesenimi satniki. Po topljenju ostane žica v satnikih, vosek pa

Dvojno mešalo in prikaz mešalnega stroja za izdelavo kremnega medu.

Mali stroj za topljenje kristaliziranega medu v satju, v ozadju mešalo za manjše količine kremnega medu s stojalom za motor. Foto: M. Skok

odteče v spodnjo posodo. Leseni deli satnikov se v pari tudi razkužijo. Ko se prekuhano satje ohladi, ni nevarnosti, da bi ga napadla voščena večča. Stopljeno satje pa lahko takoj prekuhamo in ga stisnemo v stiskalnici.

Omenim naj še zelo zanimivo **plastično embalažo** za med. Zelo je podobna steklu, možno pa jo je tudi reciklirati. Prenese velike udarce in ne počni. Cena pa žal ni nižja kot cena steklenega kozarca. O drobnih čebelarških orodjih pa bom napisal kaj več prihodnjič.

Vse dni v Franciji nas je spremljal dež, ob vračanju domov pa se je pod Mont Blancom le pokazalo sonce, tako da smo

Razstavni prostor Čebelarške zveze Francije z g. Maryjem, podpredsednikom te zveze. Foto: J. Mihelič

lahko občudovali mogočno goro. Ko smo pozneje potovali prek Italije, pa je spet neusmiljeno deževalo. Kljub temu smo se zadovoljni vračali domov.

Nekaj udeležencev je predlagalo, da bi prihodnje leto pripravili podobno strokovno potovanje po Nemčiji. Verjetno ga bomo organizirali skupaj s čebelarji z Bleda. Na koncu se zahvaljujem vsem, ki so nam v Franciji pomagali, da je bil naš izlet uspešen in zanimiv, še posebno pa našima rojakoma g. Lojzetu Ivanču in g. Aleksandru Perčiču. Zadnji nam je sicer pripravil tudi sodček francoskega vina, a ga žal nismo imeli časa spiti, zato upamo, da ga bomo prihodnjič, ko se spet vidimo.

Bolezni čebel

IZKUŠNJE ENOLETNEGA DELA NA PRIMORSKEM

BARBARA STRMOLE

Veterinarska svetovalka za čebelarstvo Koper

Čebelarstvo postaja vedno pomembnejša veja kmetijstva. Njegov pomen ni samo v pridelavi čebeljih pridelkov, ampak tudi v oprraševanju rastlin, s tem pa se njegova veljava povečuje tudi po kmetijski pridelavi.

Samo zdrave čebele lahko opravljajo vse svoje naloge. Z zdravstvenim nadzorom lahko bolezen pravočasno zdravimo ali pa ji celo preprečimo razvoj.

Zato smo lani na Veterinarskem zavodu Sežana DE Koper opremili in verificirali laboratorij za diagnostiko čebeljih bolezni. V prvih treh mesecih leta 1992 sem pregledala 45 vzorcev zimskih mrtvic čebel, ali niso morda okužene z *Nosema apis* ali pršico *Acarapis woodi*.

Pršice v teh vzorcih sicer nisem našla, kljub temu pa bi večja pozornost in številnejši pregledi lahko masikdaj pravočasno

rešili čebelje družine.

Zelo pomembno za vsakega čebelarja je, da dobro pozna vire okužbe pri vsaki bolezni.

Pršičavost se širi samo z živimi čebelami, zato oprema in čebelarski pribor niso vir okužbe. Akaroza je zajedavska bolezen odraslih čebel. Celoten razvoj zajedavca poteka v trahejah ali sapnicah. Razvoj in množitev pršic povzroči zamašitev traheje in zadušitev gostitelja. Pomanjkanje kisika povzroči degeneracijo krilne miškulature, sesanje čebelje krvi pa anemijo in možnost intoksikacije.

Vzorec za preiskavo na pršičavost je 100 čebeljih mrtvic, nabranih pred panji na stojšču s 30 čebeljimi družinami. Za stojšče z več kot 30 čebeljimi družinami pa naj bo v vzorcu 200 čebeljih mrtvic.

Za preiskavo lahko vzamemo še žive čebele z naslednjimi simptomi: nepravilno zložena krila, nekoordinirano gibanje, plazenje pred panjem in povečan zadek. Take čebele primerno zapakiramo in označimo ter jih čimprej pošljemo v laboratorij.

Zimske mrtvice sem pregledala tudi glede na okuženost z *Nosemo apis*. Našla sem jo v enajstih vzorcih (od 45).

Nosemavost je kronična bolezen odraslih čebel, pod vplivom različnih negativnih dejavnikov pa lahko postane akutna. V tej obliki povzroča čebelarstvu velikansko škodo, in sicer ne samo s tem, da družine odmirajo, temveč tudi s tem, da obolele družine hitreje izgubljajo čebele – nabiralke. Posledici tega sta manjši donos čebeljih pridelkov in slabša oskrba čebelje zalege.

Povzročitelj *Noseme apis* je mikrosporidija, ki napada srednje črevo vseh treh predstavnikov čebelje družine.

Poglavitni vir okužbe so iztrebki okuženih čebel. Poleg tega so za okužbo nevarni še nerazkuženo satje, okužen med in okuženo napajališče. V panju je posebno nevarna matica, saj se edina trebi v panju. Njeni iztrebki so zaradi slabše prebave sladki in čebele jih radi ližejo. Tako matica okuži hkrati satje in čebele.

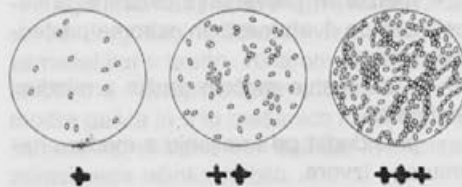
Poleg prebavnih težav imajo okužene čebele slabše razvito mlečno žlezo – zato je hranjenje mlade nepokrite čebelje zalege

slabše in porajajo se manj odporne, manjše čebele s krajšo življenjsko dobo.

Material za preiskavo so mrtve čebele, nabrane na podnici panja, obolele žive čebele, ki ne morejo leteti, ali čebele, ki se plazijo pred panji.

Material za kontrolo lahko vzamemo iz vsakega panja v čebelnjaku, in sicer najmanj 30 čebel iz vsake čebelje družine. Vzorec ustrezno označimo s številko panja in ga čimprej pošljemo v laboratorij.

Stopnjo okužbe označimo z enim (+) do tremi (+++) križci.

Slika je iz knjige K. Weiss: *Bienen pathologie* (Čebelje bolezni)

Julija in avgusta sem pregledala 404 čebelje družine na slovenski Obali. Čebelje družine so bile iz 23 čebelarstev, od teh jih je bilo 10 okuženih s hudo gnilobo čebelje zalege.

Huda gniloba je trdovratna in zelo razširjena kužna bolezen čebelje zalege. Zanimivo je, da čebelarji kljub opozorilom sami raznašajo to bolezen.

Povzročitelj je bakterija *Bacillus larvae*, ki se spremeni v odporno sporo, ta pa je dejavna več desetletij. Povzročitelj napade ličinke čebel matic in trotov.

Spore raznašamo z vsemi predmeti, raznašajo jih živali (tudi voščeni molj) ali ljudje, ki pridejo v stik z okuženimi predmeti ali živalmi. Spore pridejo do ličink s hrano. Pri hranjenju, čiščenju, odkrivanju in odstranjevanju mrtvih ličink se čebele okužijo s trosi in jih prenašajo.

V čebelnjaku jih najpogosteje raznašajo čebelarji sami – z rokami, čebelarskim orodjem, okuženim točilom, s termično neobdelanimi satnicami.

Na večje razdalje se okužba lahko prenaša pri prevozih na pašo in s krmljenjem čebel z okuženim medom.

Število spor, potrebnih za izbruh bolezni, je različno – odvisno je od starosti ličink in virulence povzročitelja. Za ličinko, staro do enega dneva, je potrebnih 10 spor, za ličinko, starejšo od dveh dni, pa milijon. Spremenjena celica, v kateri je krastica (trajanje procesa en mesec in pol), vsebuje 2,5 milijarde spor.

Zelo me je presenetilo, da sta od desetih okuženih žarišč samo dva lastnika prijavila sum na to bolezen. Zato še enkrat opozarjam na nekaj najpomembnejših zaščitnih ukrepov pred to boleznijo:

- prijava bolezni veterinarski službi,
- nadzor in preverjanje okuženega čebelnjaka po dveh mesecih oziroma naslednjo pomlad,
- vzdrževanje močnih družin z mladimi maticami,
- previdnost pri krmljenju z medom neznanega izvora,
- novo kupljene družine ter roji naj bodo

določen čas v karanteni.

Poudariti želim, da zdravil, ki uničujejo spore, ni, saj antibiotiki delujejo le na vegetativno obliko bakterije. Zato je preventivno zdravljenje škodljivo tako za čebelje pridelke kot za čebeljo družino.

V okviru izobraževanja čebelarjev sem v čebelarskih društvih nekajkrat predavala o boleznih čebel, in sicer v Marezigah, Idriji, dvakrat v Kopru ter v Postojni.

Letos sem se dopolnilno strokovno izobraževala na čebelarskem inštitutu v Bologni, kjer sem se seznanila z uporabo čebele kot testne žuželke pri onesnaževanju okolja. Ogladala sem si tudi plemenitno postajo italijanske čebele – *Apis mellifica ligustica* v Reggio Emiliji.

V Udinah sem se na Inštitutu za varstvo rastlin seznanila z novimi dognanji o življenju *Varroa jacobsoni*.

Ogladala sem si tudi testiranje različnih sredstev proti varozi.

komercialno ime	folbex-VA	perizin	apitol	apistan	bayvarol
proizvajalec	Ciba G.	Bayer	Ciba G.	Sandoz	Bayer
aktivna substancia	brompropilat	cumaphos	cymidazol	fluvalinat	flumetrin
oblika zdravila	dimni trakovi	konc. razt.	vodotopna zrna	PVC trak	PVC trak
način delovanja	dimljenje	sistemik	sistemik	kontaktno del.	kontaktno del.
doza na čeb. druž.	1 listek	1 ml. p. a. 49 ml vode	2 gr in 100 ml vode	2 traka	4 traki
pogostost zdravl., čas uporabe	4 krat	2 krat	2 krat	6–8 tednov	6 tednov
presledek med zdrav.	4 dni	7 dni	7 dni	–	–
mejna T	min. +8 °C	min. +5 °C	min. +10 °C	min. +10 °C	min. +10 °C
srednja učinkovitost	97 %	99 %	97 %	99 %	99 %

ALI MODRA GALICA RES ZDRAVI POAPNELO ZALEGO?

JANEZ VALJAVEC

K pisanju me je vzpodbudil članek go-spoda Herleca v lanski 10. številki Slovenskega čebelarja. V njem na strani 261 piše, da je za zdravljenje poapnele zalege uspešno uporabil modro galico (bakrov sulfat). Kot trdi, naj bi s tem dosegel skoraj popolno ozdravitev čebel.

Ne vem, kako mu je to uspelo, toda z uporabo modre galice skoraj zagotovo ne. To trdim z vso odgovornostjo glede na izkušnje, ki sem si jih pridobil ob uporabi tega »zdravila«.

S poapnelo zalego sem se prvič resneje spopadel leta 1990. Klasično zdravljenje s C vitaminom in nistatitom je učinkovalo le kratek čas, nato pa se je bolezen pojavila v še večjem obsegu. Še zlasti hudo je bilo lani spomladi. V iskanju ustrezne rešitve sem prišel na zamisel, da kot zdravilo preizkusim modro galico. Ideja je bila zanimiva že na prvi pogled, saj bakrove fungicidne pripravke že več kot sto let s pridom uporabljajo vinogradniki in sadjarji pri preprečevanju najrazličnejših bolezni. Ker pa baker kot mikroelement vsebujejo tudi čebeljki pridelki, predvsem med, bi ob zmerni uporabi v brezpašni dobi ne smelo priti do občutnega povečanja njegove vsebnosti in s tem onesnaženja čebeljkih pridelkov.

Vse to me je vzpodbudilo, da sem začel zdravljenje. V litru vode sem raztopil en gram modre galice ($\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$). S tako pripravljeno raztopino, njena koncentracija je bila približno petkrat višja, kot predlaga gospod Herlec, sem pršil satje v plodiščih AŽ panjev. Za en panj sem porabil približno 2 dl raztopine, torej približno 200 miligramov modre galice oziroma okoli 50 miligramov bakra. Poskusno zdravljenje sem izvajal v petih panjih, ki so bili srednje do močno okuženi s poapnelo zalego. Drugih pet panjev je bilo kontrolnih, zato vanje nisem vstavil zdravila.

Že po dveh tednih se je izkazalo, da tako zdravljenje ne bo dalo pravih rezultatov. Okužba se je res nekoliko zmanjšala, vendar tako v zdravljeni kot tudi kontrolni skupini. Pokazalo se je, da ugodne vremen-

ske razmere (suho in toplo vreme) uspešneje omejuje bolezenske pojave kot pa uporaba zdravila. Takoj ob prvem dežju oziroma povečani zračni vlagi se je bolezen znova pojavila v nezmanjšanem obsegu. Kljub slabim rezultatom sem avgusta po končani paši celoten postopek ponovil. Toda brez uspeha, učinka zdravljenja ni bilo mogoče dokazati niti statistično, kaj šele praktično.

Razočaran nad neuspehom sem preizkusil še drug način. Zdravilo sem čebelam zamešal kar v hrano. 10 litrom 50-odstotne sladkorne raztopine sem dodal 1 gram modre galice in s to mešanico krmil čebele štirikrat v presledku treh dni. Žal tudi tokrat zdravilnega učinka ni bilo.

Kako torej pojasniti neučinkovitost uporabljenega zdravila? Zgled lahko najdemo pri vinogradnikih. Ti pri zatiranju boleznih vinske trte, predvsem peronospor, že več kot sto let uspešno uporabljajo bakrena škropiva. Do uporabe je prišlo povsem slučajno na podlagi izkustvenih rezultatov. Pri tem pa so ugotovili:

1. Bolezenske spore peronospor so navzoče povsod. Če hočemo delovati preventivno, morajo še pred izbruhom bolezni vsa potencialna mesta okužbe priti v neposreden stik s škropivom.

2. Zaščitna plast škropiva mora biti toliko obstojna, da učinkuje dlje časa. Zaradi izpiranja in obnavljanja površine ter rasti je treba škropljenje večkrat ponoviti.

3. Uporabljena mora biti dovolj visoka koncentracija aktivnega sredstva, da zavre razvoj bolezni. Kljub temu da peronospora učinkovito zavre že nekaj deset mikrogramov raztopljenega bakra v litru vode, je pri oidiju (pepelnici vinske trte) tudi tisočkrat višja koncentracija neučinkovita.

In kaj se lahko naučimo iz omenjenih ugotovitev?

Podobno kot pri peronospori so tudi spore poapnele zalege povsod. Bolezen se pojavi takoj, ko nastopijo zanjo ugodne razmere.

Škropljenje z bakrenimi ali katerimi koli

drugimi pripravki lahko samo zavre razvoj bolezni, ne more pa preprečiti njenih vzrokov. Če torej hočemo bolezen že v kali zatreti, moramo poskrbeti za stalno navzočnost zdravila v panju. To pa zelo težko dosežemo, saj bi pomenilo tudi v pašnem obdobju ohranjati v panju znatno količino zdravila, rezultat pa bi bilo pretirano onesnaževanje čebeljih pridelkov.

Podobno kot listina površina pri rastlinah, se tudi površina satja v panju neprestano spreminja in obnavlja. Ta proces je v čebeljem panju še veliko bolj izrazit kot pri zelenih rastlinah. Tako je zdravilo, ki ga pršimo po odkriti zalegi, že po treh tednih popolnoma neučinkovito. Takrat namreč iz čebeljih celic prilezejo mlade čebele, v njih pa ostanejo le še srajčke, ki so bube v razvojni fazi varovale pred vplivi okolja. Ker jih čebele čistilke ne morejo odstraniti, jih dodatno propolizirajo in zdravilo pod njimi ne more več neposredno učinkovati.

Zdravilo, ki ga pršimo po pokriti zalegi, bo odstranjeno že po nekaj dneh skupaj s pokrovci, izpod katerih bodo prilezle mlade čebele.

Tudi škropljenje satja, napoljenega z medom, ne bo dalo pravega rezultata. Modra galica se namreč v medu dobro topi. Nato se pod vplivom difuzije že v nekaj dneh enakomerno porazdeli v globino celice. Ko tak med čebele uporabijo, na površini satja ostane zanemarljiva količina bakra.

Na koncu še nekaj besed o odmerkih zdravila. Pravilno doziranje je eden poglavitnih pogojev za uspešno zdravljenje. Žaželeno je, da bi zdravilo učinkovito že pri nizkih koncentracijah, saj bi se s tem marsikdaj izognili nezaželenim stranskim učinkom. Različni povzročitelji bolezni so na posamezna zdravila različno občutljivi.

Tako lahko iz zgoraj omenjenih vinogradniških izkušenj povzamemo, da je škropljenje z bakrenimi pripravki lahko učinkovito (peronospora) ali pa tudi ne (oidij).

Ne glede na izbiro zdravila zato tako zdravljenje ostaja jalovo početje s kratkotrajnimi učinki. Dokler ne spoznamo vzrokov, ki so porušili mehanizem naravnega obvladovanja bolezni, nam tudi njenih posledic ne bo uspelo povsem omejiti.

In kam bi glede občutljivosti uvrstili povzročitelja poapnele zalege? Žal v drugo skupino. Če bi veljalo nasprotno, potem te bolezni čebelarji sploh ne bi imeli prilike spoznati. Kemijska analiza čebelje hrane, predvsem medu, namreč pokaže razmerno visoko vsebnost bakra. Kilogram gozdnega medu ga na primer vsebuje od prek 10 pa vse do 20 miligramov.

Če je povzročitelj poapnele zalege hotel preživeti v okolju, bogatem z medom, je najprej moral razviti naravno odpornost proti bakru. In to mu je očitno dobro uspelo.

Zato tudi škropljenje, kot ga predlaga gospod Herlec, ne more občutno pripomoči k izboljšanju stanja. Z njim namreč v panj dodatno vnesemo le 5 do 12,5 miligramov bakra, torej količino, ki jo najdemo v dobre pol kilograma gozdnega medu. Gornja trditev je še toliko prepričljivejša ob dejstvu, da ima čebelja družina ob normalnem razvoju v plodišču vsaj 4 do 5 kilogramov medu.

Kaj lahko sklenemo ob vsem zapisanem? Žal, da poapnele zalege še ne znamo ozdraviti. Pri tem nam ne morejo pomagati niti sintetični pripravki zvenceh imen znanih farmacevtskih tovarn niti preprosta domača zdravila. Povzročitelj bolezni je namreč povsod, zdravilo pa deluje le toliko časa, dokler je v panju. Takoj zatem neizbežno sledi nova okužba.

OBVESTILO

Čebelarско društvo Moste-Polje bo v prostorih osnovne šole v Polju organiziralo predavanja za čebelarje. Predavanja bodo naslednje nedelje, s pričetkom ob 9. uri:
10. januarja, 14. februarja, 14. marca in 28. marca 1993.

ČD Moste-Polje

NOVEJŠA DOGNANJA O POAPNELI ZALEGI IN VAROZI V SLOVENIJI IN PO SVETU

J. SENEGAČNIK

Do vdora varoe v Slovenijo večina čebelarjev poapnele zalege sploh ni poznala. V zadnjih nekaj letih pa se je začela hitro širiti, predvsem odkar varoo zatiramo s fluvalinatnimi pripravki na podlagi ustreznih industrijskih koncentratov. Domnevam, da le-ti v svojem sestavu (aktivna snov, topilo, emulgator, stabilizator in morebitni antifriz) vsebujejo vsaj eno komponento, ki pri (določenih) družinah, ne pri vseh, zniža odpornost proti poapneli zalegi, ki celo na tako odlični paši, kot je kostanjeva, ne preneha sama po sebi, torej brez zdravljenja. Pri uporabi Sandozovih trakov s čistim fluvalinatom te bolezni nisem opazil ali pa le zelo redko in komaj v sledovih. Moja opažanja potrjujejo tudi navedbe drugih čebelarjev pri nas in v tujini.

Znani francoski čebelarski patolog dr. J.P. Faucon meni, da utegne imeti uporaba kemoterapevtikov pri zdravljenju varoze tudi določene posledice. Izraelska znanstvenica dr. Cora Rosental pa v nedavnem intervjuju poroča o pravi eksploziji poapnele zalege v času, odkar so tam za zdravljenje varoze začeli uporabljati fluvalinatom industrijski koncentrat mavrik aquaflo. Hkrati poroča tudi o tesni povezavi med številom okuženih celic oziroma mumij ter pridelavo. Le-ta je pri družinah, ki izmetavajo mumije, vselej slabša, včasih celo do 80 odstotkov.

Skoraj v vsaki številki Slovenskega čebelarja naletimo na pisanje o poapneli zalegi, torej tudi nas ta bolezen močno žuli. Čebelarjem priporočam, da si prispevke o tem še enkrat temeljito preberejo in premislijo, ali so do zdaj kaj spregledali ali zanemarili. Za vse zdravilne postopke pa velja, da s presledki lahko trajajo kar po več tednov. To je seveda še posebej neugodno, če so čebele na oddaljenem pasišču. V takih primerih je najprimernejše zdravljenje s sladkornim testom, v katero vmešamo zdravilo.

VITAMINSKO-MINERALNI KONCENTRAT APIVIT

Ko sem lansko pomlad družinam pokladal sladkorno testo z nistatinom, sem ga obogatil še s posebnim dodatkom: z apivitom. To je avstrijsko sredstvo, dobil pa sem ga po naključju. Vsebuje 11 vitaminov, topnih v vodi (B_1 , B_6 , B_{12} , amid nikotinske kisline, Ca pantotenat, folno kislino, holintartrat, mioinozitol, vitamin C, vitamin

H ter soli elementov cinka, bakra, železa, mangana, magnezija, kalija, natrija in kalcija).

Po svojem sestavu je torej apivit najboljše, kar je za čebele sploh mogoče dobiti. Lansko pomlad se je po uporabi apivita zelo izboljšal spomladanski razvoj, sam pa sem opazil tudi veliko večjo odpornost proti poapneli zalegi, ki se vsako leto rada pojavlja po vstavitvi fluvalinatnih deščic. Očitno ena ali več komponent apivita omogoča normalizacijo iztirjenih presnovnih procesov, ki sicer povzročajo poapnelo zalego. To sredstvo je bogatejše kot nekdanji forsapin, ki ga zdaj ni več mogoče dobiti. Proizvajalec oziroma prodajalec je znana avstrijska firma Richter.

Pri zdravljenju z različnimi raztopinami dosežemo najhitrejši in najboljši učinek, če zdravilo razpršujemo po čebelah in pokriti zalegi, saj je porazdelitev med vse čebele veliko boljša. Seveda razprševanje pri večjem številu panjev zahteva nekaj časa. Velečebelarji pa zdravilno tekočino v večjih injekcijskih brizgah (po 100 ml) pogosto škropijo nad sate v plodišču, tako da kapljice padajo ne le po letvah satnikov, temveč tudi po ulicah na čebele, ki si nato tekočino razdelijo po socialni lestevici. O takem načinu hitrega dela nas je na letošnjem posvetovanju v Polju obvestil naš največji čebelar Janko Pislak, katerega izkušnje gotovo niso zanemarljive.

Pri nistatinu priporočajo za zdravilno krmiljenje obroke po 0,3 – 0,5 litra 0,5-odstotne raztopine v sladkorni raztopini, za škropljenje pa po 100 ml 0,75-odstotne raztopine. O nistatinu je v lanskem Čebelarju št. 7 – 8 izšel doslej najboljši članek s to problematiko. Avtorja Maksimović in Petrović sta problematiko izvrstno obdelala s teoretske in praktične strani.

O natrijevem benzoatu in C vitaminu vemo, kako ju uporabljamo, zato tega ne bi ponavljal.

Omenil bi še dve obetavni novosti:

1. Poročilo o uspešnosti vodne emulzije alkoholne tinkture propolisa (4 ccm propolisa na liter sladkorne raztopine) pri zatiranju poapnele zalege z razprševanjem ali s škropljenjem in

2. poročilo o uspešnem delovanju 0,05-odstotne $CuSO_4 \cdot 5H_2O$, tj. modre galice v sladkorni raztopini s škropljenjem v plodišču, pa tudi z dezinfekcijo z navadno raztopino po panjskih bradah in tleh pred čebelnjakom. Ta snov je že več desetletij znana kot odličen fungicid, po najnovejših ugotovitvah prof. Bouniasa pa tudi akaricidno deluje na varoo!

Uporaba modre galice naj bi torej preprečevala obe težavi, ki čebelarjem povzročata toliko skrbi, dela in škode.

Če danes razmišljamo o čebelarjenju pri nas, pa tudi v sosednjih državah, ugotavljamo, da so se razmere močno spremenile – žal, ne na bolje,

temveč na slabše. Vzroka za to sta predvsem dva: prvi je nedvomno povezan s spremembo okolja in zmanjševanjem ali izginevanjem določenih pašnih okolij, drugi pa so čebelje bolezni, med katerimi je bila do nedavnega varoza prava šiba božja.

(nadaljevanje prihodnjic)

Izkušnje naših čebelarjev

SIVKA (*Lavándula angustifólla Mill.*)

IVAN KRAJNC

Sivka, imenujejo jo tudi kofendl, lavendél, sivač, spiknada, je pritlikav grmiček, visok do 40 cm. Lubje se sivki, imenovani tudi lavanda, navadno lupi. Vejice so največkrat štirioglate in imajo ozke, podolgovate, sivozelene liste, ki so spodaj žlezavi. Cvetni poganjki prerastejo listne, modri do sivovijolični cvetovi so v klasu, podobnem socvetju. Cveti in vsa rastlina značilno dišijo in imajo nekoliko grenak okus.

Sivka je razširjena v Sredozemlju in na Kanarskih otokih. Imamo okrog 20 vrst in križancev sivke. Rada ima tople in sončne predele okrog morja. Imamo pa tudi nekatere vrste, ki uspevajo v notranjih pokrajinah evropske celine. Gojijo jo predvsem zaradi pridobivanja eteričnega olja, ki ga uporabljajo v kozmetiki in zdravilstvu.

V kraje nekdanje Jugoslavije je sivka prišla iz Francije. Povečini raste na otoku Hvar, kjer je zelo razširjena in je postala tudi dober vir dohodkov za tamkajšnje prebivalstvo. Nekateri navdušeni čebelarji so skušali sivko razširiti v druge obmorske kraje, vendar jim to ni uspelo. V Slovensko Primorje je sivko z otoka Hvara prinesel čebelar Andrej Vodopivec iz Volčje Drage. Sivko je nasadil v vrtu, tako da je iz nje vzgojil tudi seme za nadaljnje razmnoževanje v okolici Brestovice pri Komnu. Tam je hotel nasaditi nekaj hektarjev sivke. Kot čebelar na mestu bi imel tam tri paše, in sicer na akaciji, na roju in na sivki. Jeseni pa je na Krasu tudi precej žepka. Zelo pogost je roj, tako da so iz njega izdelovali kakovostne bičevnike. Ob ugodnem vre-

menu pa zamedil kot akacija. Na žalost pa je ta pošteni in delavni mož zbolel, tako da je njegova zamisel sredi dela propadla. Sivko razmnožujemo s semenom in podtaknjenci. Mlade poganjke je treba avgusta posaditi v lončke. Ko se dobro zakoreninijo, jih pozno jeseni ali zgodaj spomladi presadimo na stalno mesto 40 do 50 cm narazen. To je veliko delo, ki ga posameznik ne more opraviti sam. Na Hvaru je to uspelo, ker so rastlino množično razmnoževali za pridobivanje rožnega olja po francoskem vzorcu.

Sivka cveti julija in avgusta, in sicer približno 30 dni. Slabo vreme lahko cvetenje nekoliko skrajša. Sivko imamo za najbolj medovito rastlino, kar jih poznamo. Kadar jo pred cvetenjem dobro namoči dež in če je vreme nato lepo, lahko pokaže tehtnica do 50 kg na panj. Dnevni donosi dosega navadno do 6 kg. Ob slabih letinah dobi čebelar na sivki 15 do 20 kg medu na panj. Do zdaj ne poznamo leta, ko na sivki ne bi bilo bere. Zaradi tega čebelarji množično vozijo čebele na sivko na Hvar.

Da bi si lažje predstavljali, koliko je vredna sivka za čebelarje na Hvaru, lahko navedemo, da so samo 1974. leta naložili približno 20 vagonov sivkinega medu na ladje. Koliko pa so ga prepeljali čebelarji sami! Pozimi istega leta so čebele na Hvaru nabrale 35 vagonov rožmarinovega medu. To je bil torej pravi Eldorado za tiste čebelarje, ki so svoje čebele pasli na Hvaru. Kolika škoda, dragi čebelarji, da do danes

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

XCIV. LETNIK

Urednik
prof. Janez Mihelič

IZDAJA ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Ljubljana 1992

KAZALO

Babnik Jože:		Gerkišič Anton:	
Pomen in način uporabe gradilnega satnika	101	Zavarujmo satje pred sesedanjem in lomljenjem	102
Poapnela zalega	205	Glaubrecht M.:	
Barbič Tihomir:		Stražarji in vojaki	243
Kako smo letos čebelarili v Dolenjskih Toplicah	269	Gornik Franc:	
Bergant Matjaž:		Končni izlet krožka mladih čebelarjev OŠ Prevalje	119
Izboljšajmo čebeljo pašo v naši okolici	275	Gradišnik Milan:	
Božič Matija:		Razstava Čarfove zbirke panjskih končnic v muzeju v Slovenj Gradcu	215
Nekaj napotkov čebelarjem začetnikom	77	Gregorc Aleš:	
Nekaj napotkov čebelarjem začetnikom	172	Analiza stroškov zdravljenja nose mavosti čebel	336
Brenkovič Albert:		Huda gniloba čebelje zalege tudi v naših čebelnjakih	303
25 let čebelarskega društva Turnišče pri Ptujju	345	Veterinarska svetovalna služba na področju Gorenjske	108
Bukovšek Lojze:		Veterinarski pregled čebel pred prevozi na paše	182
Kako preprečiti ropanje	273	Grošelj Franc:	
Clrone Rafeale:		Čebelarstvo društvo Litija je praznovalo 70-letnico	27
Zaščitna znamka in novi zakoni za med v Italiji	278	Prevozi na litijska pasišča	170
Cvetko Stanislav:		Hansen Henrik:	
Izlet čebelarske družine Rače	317	Huda gniloba čebelje zalege – razširjenost, pojavljanje ...	16
ČD Begunje:		Herle Stanko:	
Da bi bilo bolje	206	Razgibana dejavnost čebelarskega društva Dramlje	119
ČD Nova Gorica:		Herlec Ferdo:	
Rudi Brajdih – 70-letnik	157	Moje izkušnje pri zdravljenju poapnele zalege z modro galico	261
ČD Rogaska Slatina:		Horvat Janez:	
Martin Tovornik – 80-letnik	346	Humanitarna pomoč ranjenim in pregnanim	59
ČD Slovenj Gradec:		Javornik Franc:	
Franc Oder – 90-letnik	157	O nerazčiščenih vprašanjih na seminarju o čebeljih pašah	109
Debelak Marjan:		Zdravstveno varstvo čebel v januarju	5
Iz življenja čebel	311	Zdravstveno varstvo čebel v maju, juniju in juliju	147
Iz življenja čebel	340	Jenko Mira:	
Iz življenja čebel	244	Jesensko zdravljenje čebel	210
Kako smo blejski čebelarji čebelarili lani	74	Organizirana služba za zdravstveno varstvo čebel	36
Majhna in najmanjša čebelarstva	203	Zdravstveno varstvo čebel – kako ukrepamo ob zastrupitvah čebel	183
Majhna in najmanjša čebelarstva	232	Jeras Franc:	
Majhna in najmanjša čebelarstva	270	Čakajmo na jesen in zimo!?	166
Majhna in najmanjša čebelarstva	294	Jerome Franci:	
Majhna in najmanjša ali »mini« čebelarstva	171	ČD »Mlinšek« zbira pomoč za begunce	30
M. Maeternick – Iz življenja čebel – roj ...	281	Kladnik Viktor:	
Čebelarjeva opravila v januarju	3	Delovanje ČD Sevnica	120
Čebelarjeva opravila v februarju	35	Izlet mladih sevniških čebelarjev po Dolenjski	219
Čebelarjeva opravila v marcu	70	Tekmovanje mladih čebelarjev iz Posavja	252
Čebelarjeva opravila v aprilu	100	Klemencič Franci:	
Čebelarjeva opravila v maju	146	Čebelarski dan na Radgonskem sejmu – Brez čebel ni modernega sadjarstva	269
Čebelarjeva opravila v juniju	164	Kmetijski inštitut Slovenije:	
Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu	199	Obvestilo o premiranju matic	213
Čebelarjeva opravila v septembru	229		
Čebelarjeva opravila v oktobru	258		
Čebelarjeva opravila v novembru	290		
Čebelarjeva opravila v decembru	323		
Moje izkušnje pri prevozi čebel na hojevo pašo	140		
Fabijan Slavko:			
Bo letos kaj bolje?	76		
Firm Janez:			
Kako prodajati med na domu	231		
Hladilnik – topilnik medu	262		
Gabršček Sergej:			
Iz tujih panjev	20		
L'apicoltore moderno	47		

Kobolt Anton:		Uvodnik	129
Naslednika ni	307	Uvodnik	225
Kovač Stefan:		XV. Republiški čebelarški seminar o gozdnih pašah v Sloveniji	98
Čebelarstvo v Pomurju	211	XV. Republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v Žireh	193
Kovačević Alan:		Mižigoj Aleš:	
Bayvarol – novi piretroid za zatiranje varoze	178	Možnosti trženja čebeljih pridelkov	23
Bayvarol – novi piretroid za zatiranje varoze	209	Novak Anton:	
Krajnc Ivan:		Tudi naš sejem je v Gornji Radgoni	214
Čebele poleti	247	Poklukar Janez:	
Kako pri nas kuhamo voščine	300	Izkušnje izrabe gozdne paše v Avstriji, Švici in Nemčiji	141
Kako sem čebele krmil s sojo	175	Izkušnje s čebelarjenjem v trietažnem AŽ panju	199
Lipa	235	Možnosti za povečanje pridelave gozdnega medu v Sloveniji	129
Napake pri prestavljanju	168	Obvestilo Kmetijskega inštituta Slovenije Vtisi s potovanja po Avstriji in ZRN	156
Zlata rozga ali vrbak	276	Prinčič Tamida:	
Kresal Dušan:		Čebele drevo – Evodia danieli	111
O poapneli zalegi – tokrat malo drugače	13	Rifel Janez:	
Kristan Tomaž:		Novi »Pavlov panj«	236
Čebele in radiestezijska spoznanja	82	Rojina Francišek:	
Lenič Jernej:		Nekaj čebelarških spominov	46
Ali meja res lomi krila čebelam	106	Nekaj čebelarških spominov	246
Leskovar Mateja:		Rojina Rudi:	
Kuhinja naj postane branik vašega zdravja	347	Lepenka za dodajanje prenosne matičnice na dno AŽ panja	246
Ličen Lojze:		Rozman Anton:	
Rešimo našo čebelo	304	Ob 200-letnici izida prve slovenske čebelarške knjige	259
Majcen Karel:		Odprtje plemenilne postaje Lattersteig na avstrijskem Koroškem	292
Iz žibljenja čebelarške družine Vojnik	90	Proslava ob 200-letnici izida prve slovenske čebelarške knjige	226
Marek Ivo:		Runtas Milan:	
Pravilnik o izkoriščanju čebelje paše v Sloveniji	145	Čebelarji, uporabljajte zaščitno znamko za med	202
Mancej Martin:		Čebele za hrvaške čebelarje	186
Čebele vsega sveta na razstavi v Salzburgu	243	Letošnji pridelki in plasma medu ter stanje čebeljih bolezní	315
Nenavadna oprasha cvetja	177	Obdavčitve čebelarstva	85
O naselitvi čebel in širjenju v ZDA	177	Odmevi na tekmovanje mladih čebelarjev v Žireh	198
Pred 200 leti je izšla prva slovenska čebelarška knjiga	33	Pomoč hrvaškim čebelarjem	154
Preučevanje gozdnega medenja v Nemčiji	309	Predlog delovnega in finančnega načrta ZČDS za leto 1992	116
Tudi ZR Nemčija je dovolila uporabo apitola	22	Sami si pomagajmo	257
Ugledni član evropskega parlamenta piše o prihodnosti čebelarstva v ES	240	Slovensko čebelarstvo v številkah	329
V indijskem čebelarškem inštitutu	242	Zveza skuša olajšati probleme slovenskih čebelarjev	65
Mihelič Janez:		Schneider Vera:	
41. volilna skupščina ZČDS	161	Dežela najboljšega medu na svetu	44
ČD Grosuplje je slovesno odprlo obnovljeni čebelarški dom na Blatu	55	Senegačnik Edi:	
Čebelarško društvo Krka je razvilo svoj prapor	216	O letošnji medeni beri	338
Izvoz in uvoz čebeljih družin v R Hrvaško	151	Slovenskim čebelarjem – prevažalcem v sosednjo republiko Hrvaško	6
Jože Marenče – 90-letnik	84	Huda gniloba čebelje zalege	307
Naši znani čebelarji – Alojz Gorenc	148	Še o poapneli zalegi	42
Naši znani čebelarji – Ivan Maroh	298	Še o poapneli zalegi	72
Naši znani čebelarji – Jože Hrovat	39	Sevčnikar Stane:	
Naši znani čebelarji – Vinko Zibelnik	207	V toplinik sat s satnikom vred	169
O uporabi modre galice za preprečevanje poapnele zalege	310		
Ob izidu knjige Korenine čebelarjenja avtorja Lojzeta Kastelica	212		
Posvet o strategiji razvoja slovenskega čebelarstva	180		
Slovenski čebelarji smo bili na strokovnem izletu v Franciji	325		

Skok Marjan:	
Dan čebelarjev na Koroškem – tečaj v Tinjah na avstrijskem Koroškem	155
Enotna pomoč hrvaškim čebelarjem	97
Novoletna poslanica čebelarjem	1
Ob 62-letnici ČD Novo mesto so razvili svoj prapor	218
Ob zaključku leta	321
Pred nami je volilna skupščina ZČDS	114
Pred občnimi zbori	289
Slovenski čebelarji in kranjska čebela – nekoč in danes	52
Slovenski čebelarji in kranjska čebela – nekoč in danes	88
Slovenski čebelarji in kranjska čebela – nekoč in danes	111
Slovenski čebelarji in kranjska čebela – nekoč in danes	151
Slovenski čebeljnaki v novem veku	187
Slovenski čebelarji in kranjska čebela – nekoč in danes	24
Sotlar Nace:	
Zaščita pred čebeljimi piki malo drugače	41
Stepan Tončka:	
Čebelarji iz Črnomlja in okolice so zbrali pomoč	29
Strgar Vinko:	
Karel Šuman – 80-letnik	190
Strmole Barbara:	
Obisk Inštituta za varstvo rastlin v Vidmu v Italiji	12
Pomen čebelarstva v kmetijstvu	185
Sušnik Franc:	
Invertni sladkor	251
Šali Franc:	
Knjiga v tisku	156
Šivic Franc:	
Dobili smo novo knjigo	22
Najpomembnejši povzročitelji gozdnega medenja v Sloveniji	131
Zanimivo mednarodno srečanje	7
Šnajder Jože:	
Čebelji virusi in nosema	176
O kristalizaciji medu	237
Thun Matthias:	
Čebelarjenje z upoštevanjem kozmičnih ritmov	343
Uršič-Gabršček Metka:	
Kuhajmo z medom	48
Vedlin Stanko:	
Gremo na Štajersko	263
Verbovšek Leopold:	
Naravno sredstvo za zatiranje varoze	338
Vrhovec Branko:	
Na obisku pri čebelarju Milanu Železniku	169
Vukčič Ivan:	
Poslovne knjige za večje čebelarje	103
Poslovne knjige za večje čebelarje (nadaljevanje)	150
Wilson W.:	
Spomladanska uporaba mravljinčne kisline za zatiranje acarapis woodi	241
Zaletel Pavel:	
Ivan Jurancič – cvet slovenskega čebelarstva	49
Zalokar Marjan:	
Obisk čebelarjev iz Dortmunda pri blejskih in bohinjkih čebelarjih	58
Povzetek predavanj nemškega čebelarškega strokovnjaka Matthiasa Thuna	79
ZČDS:	
Čebele za hrvaške čebelarje	213
O zbiranju članarine za leto 1993	314
O zbiranju članarine za leto 1993	344
Obvestilo društvom in prevažalcem čebel	121
Obvestilo o višini članarine za leto 1992	55
Veterinarji predavatelji	31
Za hrvaške čebelarje so prispevali denar	30
Zdešar Pavle:	
Iz sedanje negotovosti v stvarnost in napredek	37
Odločitev in prevoz na gozdno pašo	135
Sestanek na ministrstvu za kmetijstvo RS ter delegacij v Zagrebu	107

sivke nismo razmnožili po Dalmaciji, otokih, Primorju in v Istri. Še najbolj pa občutimo, da sivke nimamo tudi na našem slovenskem Krasu. Francozi so to storili. Sivko so prinesli s Kanarskih otokov. Južne dele Francije obrašča veliko sivke, zato francoski čebelarji iz cele Francije po kostanjavi paši čebele množično prepeljejo na jug na sivko. Tedaj pride do pravcatih »malih vojn« med čebelarji za boljša stojišča, saj jo imajo za eno najzanesljivejših čebeljih paš.

Poleg nenavadno dobrega medenja pa ima sivka tudi slabo stran, ker kljub najboljši paši matice povsem prenehajo zalegati, čebele pa na tej paši vedno povsem oslabijo. Panji so polni medu, zalege in čebel pa v njih skoraj ni. Sivka torej odlično medi, peloda pa nima. V času paše na sivki na Hvaru ni druge rastline, ki bi dajala cvetni prah, zato zaradi pomanjkanja peloda zalega izgine. Nekateri čebelarji pomanjkanje zalege pripisujejo njenemu omamnemu vonju, češ da ta vonj škoduje zalegi. To pa ni res, ker ni izmeta odmrlih žerk. Tudi čebelarji, ki pripeljejo čebele s cvetnim prahom, npr. s kostanja, imajo v času medenja sivke dovolj zaleženih satov, domači čebelarji, ki v panjih nimajo peloda, pa nimajo zalege.

Sivkin med je svetlo rumen, bister in prozoren. Ima močan vonj po sivki, dober, vendar nekoliko preoster okus. Nekateri potrošniki ga ne marajo, ker spominja na parum. Uvrščajo pa ga med boljše vrste medu. Sivka se je na Hvaru razširila kot poldivja rastlina. Računajo, da čebele na hektarju naberejo od 12 do 15 kg medu.

Zdravilni deli rastline so cvetje, listi pa tudi vsa cvetoča zel. Največ sivkinega olja ima cvetje, in sicer tik preden se odpre.

Zdravilne snovi in učinkovine so eterično olje, linalilblutirat z estri, valerianat, nerol, kumarin, glikozid, saponin, smola, čreslovine in grenčina. Posušena sivka ima več dišavnih snovi kot zelena. Proti severu dišavnost rastline pojema.

Zdravilnost: V lekarništvu uvrščajo sivkino cvetje med aromatične zeli. Z destilacijo dobijo iz cvetov parum sivkin cvet in zelo hlapno sivkino olje. Olje dodajo

Velike površine sivke so na otoku Hvaru, kjer natočijo tudi največ tega aromatičnega medu. Foto: F. Šivic

Hoffmanovemu balzamu, znani kolonjski vodi, in cvetu za rane.

Sivka deluje proti krčem, je nekoliko dražljiva in poživljajoča. Uporabljamo jo pri napenjanju, migreni, nezavesti, omotici in drugem, kot čaj ali za vtiranje. Kneipp je bil privrženec te zdravilne zeli in je predpisoval 2-krat na dan po 5 kapljic sivkinega olja na sladkorju za dober tek, proti napenjanju, proti navalu krvi v glavo, proti omotici in slabosti. Sivka deluje tudi znatno pomirjujoče in dobrodejno na počutje. Po najnovejših dognanjih sivkino olje močno mrtviči klice, to pa opravičuje večjo uporabo tega olja pri vseh prebavnih motnjah, ki so v zvezi z gnitjem in vrenjem v črevesju.

Iz starih zeliščarskih knjig in ljudskega zdravilstva vemo, da sivka de dobro želodcu in maternici, odpravlja napenjanje, odvaja seč in pospešuje mesečno perilo. Zelo primerna je pri zlatenici, ker čisti jetra. V začetku vodenice priporočajo sivkin čaj, ki mu dodajo nekaj janeža in ščepec cime-

ta. Za bolezní možganov in živcev je priporočljivo nekaj dni zapored po požirkih piti po 1/8 litra posebne pijače. Dobijo jo tako, da sivko polijejo z vročim belim vinom.

Ta pijača pomaga tudi pri bolezenski zaspanosti, pri krčih, božjasti in kapi z ohromitvijo ter drhtenju udov. Če hrome ude, predel srca, senca in prizadete ude natrejo z žganjem, v katerem so namakali rastlino v cvetju, poživljajoč učinek ne izostane, posebno če je bolnik nagnjen h kapi. Z zavrelkom sveže sivke si umivajo glavo, saj se menda okrepi živčevje. Topla kopel s sivkinim zavrelkom je poživljajoča in osvežujoča. Tisti, ki jih muči nespečnost, pijejo čaj iz mešanice sivkinih cvetov, baldrijanove korenine, cvetov zdravilnega jergliča in šentjanževke. Za eno skodelico preliva vzamejo zvrhano čajno žličko mešanice, pijejo pa jo po požirkih pred spanjem.

Bolniki z živčnim utripanjem srca, koliko, migreno, nevrstenijo, histerijo in pri nagnjenju k omedlevici pijejo po požirkih tri skodelice čaja iz sivkinih cvetov na dan. Za eno skodelico čaja vzamejo 1 čajno žličko cvetov, nato pa preliv pustijo stati 2 do 3 minute. Naglušnemu pa sveži sok nakapajo v uho.

Čebelarji iz Primorja naj v svoji okolici sadijo sivko, zlato rozgo in rožmarin. Imamo velikanske površine neobdelanega kraškega sveta, na katerem bi se v kratkem času lahko pasle čebele. Vsi čebelarji, ki se že pripravljate, da boste vozili čebele na škržata v Vipavsko dolino in še kam, orga-

nizirajte se, prispevajte vsak nekaj, pa se bo naš Kras hitro spremenil v slovenski čebelarski Eldorado. Čaka vas stotine hektarjev golega sveta. Stoletje smo vozili čebele v primorske kraje sosednje republike, vendar tam nismo pustili niti dlake, da bi se paša izboljšala. Vsaj zdaj se zganimo in si posteljimo boljše. Drugega pač ne kaže. Evropa nam ne bo dala paše – tja lahko prodamo le dobro blago. Tudi naše organizacije in kmetijstva se to še kako tiče. Kras rabi malo denarja, veliko pridnih rok in dosti vode, zato pa so potrebna zajetja meteorne vode. Poleti na Primorskem usahnejo vsi viri vode, zato je treba vodo v cisternah voziti na domove. Ta voda pa je draga. V hrvaški Istri so zgorele čebele. Domači čebelar se je moral umakniti, ker so mu tuje čebele ropale panje in popile več sto litrov kupljene vode. Ko je umaknil svoje čebele, so prevažalčeve čebele množično vdirale v stanovanja vaščanov. Temperatura +38 °C je posušila travo in listje je padalo z dreves. Kaj je tam počelo 180 panjev čebel? Končno je ponoči zagorelo. Požar so gasili gasilci iz vseh krajev, saj je veter ogrožal gozdove na 100 km daleč. Šele tretji dan sta prišla dva gospodarja in hodila z revolverjem po vasi, vendar ni pomagalo nič. Čebel in prevažalcev ni bilo več. Dragi čebelarji, z domačini se pred prihodom pogovorimo in odpeljimo pravočasno. Ko v naravi vse vene od vročine, preneha vsako medenje in takrat domačin, tudi če bi rad, ne more pomagati.

OBNOVA PANJEV

Inž. JOŽE BABNIK

Vsaka žival ima svoje bivališče. Tudi čebelja družina si poišče svoje, to pa jo ščiti pred vremenskimi vplivi. V ta namen je tudi človek-čebelar priredil čebelam primerno bivališče in ga poimenoval panj. Izbira tega bivališča je bila včasih bolj naravna, včasih pa manj. Včasih je bila prilagojena lažjemu delu čebelarja, včasih pa zahtevam čebel.

Če imamo pred seboj naš najpogostejši tip čebeljega panja, imenovanega na kratko AŽ panj, moramo priznati, da je ta tip panja

kombinacija praktičnega ljubiteljskega panja in da ima poleg številnih dobrih lastnosti tudi nekaj slabih.

Po podatkih Kmetijskega inštituta Slovenije je bilo ob sestavi pašnega katastra leta 1989 v Sloveniji skupaj 191.000 čebeljih panjev, od teh je bilo naseljenih 136.000. Približno 29 odstotkov – 55.000 panjev – je bilo tedaj praznih. To pa je velik mrtev kapital, hkrati pa tudi zmanjerenje negospodarnosti našega čebelarstva.

Če pogledamo panj kot osnovno sred-

stvo, je v čebelarstvu poleg čebelnjaka in osnovnega orodja (točilo s priborom) to pglavitni izdatek. Seveda pa je vse odvisno od čebelarstva.

Amortizacijska (knjigovodska) doba za čebelji panj naj bi bila 10 let, v tem času pa naj bi se panj s pridelki izplačal. Vemo pa, da AŽ panj srednje kakovosti vzdrži pri klasičnih prevažalcih najmanj 20 let, pri čebelarjenju na mestu pa celo do 40 let, in da sodobni prevozniki na tovornjakih uporabljajo panj tudi do 30 let.

Šele podaljšana uporabna doba čebeljega panja po končani amortizacijski dobi, ustvari izjemen dobiček, in to v času, ko čebelar začetnik prebrodi prva »revolucio-narna« leta svojega čebelarstva.

Vzroki, zaradi katerih je pri nas tako veliko število panjev praznih, so verjetno tile:

- propad čebelarstev po smrti čebelarja, ker nima naslednika,

- varoa in huda gniloba čebelje zalege sta izpraznili marsikateri panj tako v velikih kot malih čebelarstvih;

- zmanjšana vnema za čebelarstvo pri čebelarjih, ki so na hitro povečali število družin in računali samo na izjemen dobiček, vendar je ta zaradi prevelike vneme in neznanja izostal;

- prazni stari panji so ob zamenjavi z novimi ostali predvsem pri resnih in gospodarnih čebelarjih;

- v zadnjem času ne prodajamo več na južni trg, ki je razmeroma dosti kupoval naš tip panja, in to skupaj z družinami.

Da bi vsa ta pestra zaloga praznih panjev postala kaj vredna, se je treba obnove panja lotiti z nekim ciljem. Če bi jih prodali po polovični ali četrtinski ceni, bi te panje lahko uporabili na pravem mestu. Z njimi bi na primer zelo hitro lahko napolnili čebelnjake v okviru čebelarskih krožkov. Ponudili bi jih mladim ali tudi starejšim čebelarjem na večletno odplačilo in pri društvi organizirali sejemске dneve za ponudbo praznih panjev.

Pred uporabo praznih panjev pa moramo, če je le mogoče, izvedeti, zakaj so panji prazni in koliko časa. Če je vzrok za to bolezen, moramo biti zelo pazljivi.

Pred vsakim popravilom očistimo panj vseh voščenenih prizidkov. Foto: J. Mihelič

Pred vsako prodajo ali oddajo praznih panjev je primerno:

- da imajo pri izbiri prednost panji strojne izdelave, na pa panji domače nestandardne izdelave,

- da je les zdrav (ne črviv),

- da so osnovne mere panja, predvsem v panju, prilagojene čebelam.

Ko panje izberemo, jih moramo najprej očistiti s pleskarsko lopatico. Vse lesene dele moramo očistiti od voščenenih prizidkov in propolisa (tega lahko zberemo v 70-odstotnem alkoholu kot tinkturo). Zatem z žično ščetko očistimo kovinske dele. Po končanem mehničnem čiščenju se lotimo toplotnega čiščenja. Vse notranje stene in izletno žrelo ožgemo z bencinsko ali plinsko spajalko. V zadnjem času je primeren tudi močnejši električni sušilec za lase. Ožiganje mora biti tako močno, da les v notranjosti porjavi. Ob ožiganju lahko odstranimo tudi oljno barvo na sprednji strani in na zadnjih vratih, seveda če nameravamo panje na novo prebarvati.

Toplotnemu razkuževanju lahko sledi še kemično, in to z navadnim 2-odstotnim

natrijevim lugom ali kakim novejšim dezinfekcijskim sredstvom (npr. z virgo).

Če so potrebna manjša popravila panjev, to naredimo sami, sicer pa naj jih opravi mizar, saj bo strokovno popravilo panju podaljšalo uporabno dobo. V obnovo in čiščenje panjev sodijo tudi satniki. Če so stari satniki novejše izdelave, z izžlebljeno spodnjo in zgornjo letvico, so po čiščenju in ožiganju prav tako uporabni kot novi, seveda po najmanj polovični ceni. Če pa imamo opraviti s starimi satniki, je te bolje sezgati in se ob njih vsaj pogreti.

Vsa ta obnovitvena dela opravimo pozimi, ko imamo za to dovolj časa. Stroški za material ne bodo presegli 10 odstotkov

vrednosti novega panja. Tako bo lahko mlajši čebelar ali tisti, ki želi povečati svoje čebelarstvo, znižal začetne stroške in jih hitreje prikri.

Ko presojamo vrednost in pomen panja v čebelarstvu, naj bo naše vodilo: če je letina dobra, je dober vsak »zaboj«. To velja posebej za manjša čebelarstva, v katerih čebelar ni tako časovno omejen ob točenju. Ob slabih letinah nam še tako moderen panj ne bo prinesel kaj več medu.

Čebelar pa mora najprej imeti ob vsakem času lepo razvite čebelje družine v primerljivih panjih, šele zatem pa naj razmišlja o izboljšavah in širitvah, ki naj bi povečale pridelek in čebelarju olajšale delo.

IZRAČUN POVPREČNE PROIZVODNE CENE MEDU ZA PRELEVMANSKO ZAŠČITO

Zveza čebelarskih društev Slovenije je 27. oktobra 1992 skupaj s Kmetijskim inštitutom Slovenije pripravila predlog oziroma možni podlagi za določanje povprečne cene medu v Sloveniji. V tabeli A je izračunana povprečna cena za cvetlični in gozdni med glede na povprečne tržne cene slad-

korja in medu v prodaji na drobno (Mercator, Jestvina, Emona in na ljubljanski tržnici) v Sloveniji ter v prodaji na drobno v Avstriji, Nemčiji in Italiji. V tabeli B pa je izračunana cena pridelave medu v povprečnem slovenskem čebelarstvu z 20 čebeljimi družinami. Izračun je pripravil Kmetijski inštitut Slovenije (mag. Janez Poklukar).

Tabela A:

	cena v SIT	cena v DEM
1. 5 kg sladkorja (med : sladkor 1:5)	350,00	5,84
2. a) povprečna domača cena za kg cvetličnega medu	350,00	5,84
b) povprečna domača cena za kg gozdnega medu	480,00	8,00
3. a) povprečna cena cvetličnega medu v A, I, D (6 DEM)	420,00	7,00
b) povprečna cena gozdnega medu v A, I, D (12 DEM)	660,00	11,00
<hr/>		
1 + 2a + 3a : 3 = povprečna cena cvetličnega medu	373,40	6,22
1 + 2b + 3b : 3 = povprečna cena gozdnega medu	496,70	8,28
<hr/>		

Povprečna cena cvetličnega medu 373,40 – 20 %
trgovske marže – 15 % stroškov za embalažo in nalepke,
skupaj 119,50 tolarjev, nam da OČIŠČENO
PROIZVODNO CENO CVETLIČNEGA MEDU, ta znaša:

PROIZVODNO CENO CVETLIČNEGA MEDU, ta znaša:	253,90	4,23
Po istem ključu je izračunana OČIŠČENA PROIZVODNA CENA GOZDNEGA MEDU. Ta znaša:	337,70	5,62

Tabela B:

Izračun cene proizvodnje medu pri 20 čebeljih družinah

1. PRIHODKI			
Postavka	Količina	Cena v SIT	Cena v DEM
med	400 kg	x	x
drugi prihodki (roji, cv. prah, propolis)		6.000	100,00

2. STROŠKI**2.1. Neposredni stroški**

Postavka	Količina	Cene v SIT	Cene v DEM
matice	6 kom	3.600,00	60,00
sladkor	400 kg	24.000,00	400,00
beli, pogače	40 kg	14.400,00	240,00
zdravila		7.200,00	120,00
prevozni stroški	400 km	6.600,00	110,00
drugi stroški		5.580,00	93,00
Skupaj neposredni stroški		61.380,00	1.023,00

2.2. Stroški dela

delo	100 ur	30.000,00	500,00
------	--------	-----------	--------

2.3. Posredni stroški

članarine		1.800,00	30,00
amortizacija panjev		4.800,00	80,00
amortizacija čebelnjaka		4.800,00	80,00
literatura		1.200,00	20,00
najemnine		3.000,00	50,00
drugi posredni stroški		3.600,00	60,00
Skupaj posredni stroški		19.200,00	320,00
2. Skupaj stroški		110.580,00	1.843,00

3. Izračun cene medu brez embalaže

stroški proizvodnje		110.580,00	1.843,00
– drugi prihodki		6.000,00	100,00
Razlika		104.580,00	1.743,00

Razlika (stroški) 104.580,00 SIT : 400 kg medu = 261,45.

Proizvodna cena medu je 261,45 SIT ali 4,36 DEM, cena embaliranega medu, opremljenega z nalepkami, pa je 314,00 SIT ali 5,23 DEM.

Pri določitvi povprečnih cen smo uporabili dva različna pristopa, vendar se rezultati skoraj ujemajo. Upoštevati pa je treba, da pridelamo približno 80 odstotkov cvetličnih

medov in le 20 odstotkov kakovostnih gozdnih (to sta hojavec in smrekovec), tako da se končni ceni iz tabele A povsem približata izračunani ceni v tabeli B.

S prelevmani je treba zaščititi predvsem cvetlične medove, saj teh v Sloveniji pridelamo največ, velikanska pa je tudi cenena ponudba le-teh v tujini. Posebna zaščita za hojev in smrekov med (gozdna) je smotrna le pri uvozu iz nekdanjih jugoslovanskih republik. Domače čebelarje pa bi morali

zaščititi tudi zato, ker pomembno prispevajo k večji proizvodnji v tistih vejah kmetijstva, ki so odvisne od dobrega oprasha rastlin s čebelami.

Ob vsaki večji spremembi tržnih cen medu ali sladkorja bomo objavili nov izračun povprečnih cen za domače medove.

Tajnik:
Milan Runtas

Biodinamično čebelarjenje

ČEBELARJENJE Z UPOŠTEVANJEM KOZMIČNIH RITMOV

MATTHIAS K. THUN – Prevedla Meta Vrhunc

Zaradi poskusov z rastlinami in opazovanja vremena smo postali pozorni na kozmične ritme. Zastavili smo si vprašanje, ali veljajo za življenje čebel podobni ali isti ali pa morda čisto posebni kozmični ritmi kot za rastline in vreme. Ker sem čebele opazoval intenzivno, sem jih imel več kot dve leti na balkonu dnevne sobe, tako da sem jih lahko kadar koli nemoteno opazoval.

Pri tem se je že čez kratek čas res pokazalo, da je vedenje čebel v posameznih dnevih nenavadno. So dnevi, ko čebele prihajajo s koški, polnimi cvetnega prahu in praznim želodčkom za med. Druge dneve so čebele vneto nabirale med in kljub temu da je bilo vreme sončno in toplo, niso prinašale cvetnega prahu. Spet druge dneve so čebele le malo letale, domov pa niso prinašale niti medu niti cvetnega prahu. Potem so nenadoma prišli celi tedni nabiranja cvetnega prahu ali medu, vmes pa so tu ali tam kak dan letale kot bliski in so človeka, ki se je znašel na njihovi poti, prav gotovo opikale.

Po dveh letih opazovanj pa je nastala slika določenih kozmičnih vplivov. V daljših obdobjih nabiranja cvetnega prahu je bil planet Venera pred zvezdno sliko Vodnarja, Dvojčkoma ali Tehtnico. Časovno daljše nabiranje medu je sovpadalo s položajem

Merkurja pred zvezdnimi slikami Ovna in Leva. Naj omenim le nekaj primerov. Če praktik lahko zve, kdaj spomladi lahko računa s prvim prinašanjem cvetnega prahu, bo temu ustrezno prilagodil krmiljenje tako, da bo prva zalega razvita prav toliko, da bo cvetni prah uporaben za pravi namen.

Vedno znova pa so se pri analizah pokazali tudi dnevi, ki niso bili v skladu z velikimi ritmi. Tu smo lahko našli povezavo z ritmi siderične Lune. Na Lunini poti mimo posameznih območij zodiaka nabirajo čebele nektar, v drugih obdobjih cvetni prah, občasno pa niti enega niti drugega. Pri tem sem se spomnil na predavanja Rudolfa Steinerja **O BITJU ČEBEL**.

V njem omenja, da je eden od čebelarjev pripomnil, da v kmečkem okolju dajejo vplivu zodiaka na pridelavo medu prav tolkšen pomen kot pri setvi semen . . . Dr. R. Steiner nam je odgovoril takole: »Vse to znanstveno še ni dokazano, vendar jih lahko znanstveno preučijo. Ker je čebela, pravzaprav matica, na določen način sončno bitje, na čebelo zelo močno vpliva Sonce, ko potuje skozi zodiak. Vendar pa so čebele odvisne tudi od tega, kar se dogaja v rastlinah. Zato je tako zelo pomembna povezanost med sejanjem semen in potovanjem Lune mimo zodiaka. Gre namreč za to, katere snovi čebela najde v

rastlini. Torej te stvari niso iz trte zvite, vendar jih je treba še temeljito znanstveno obdelati.«

Potemtakem gre za to, katere snovi čebela najde v rastlini. Ali rastlina oddaja nektar ali cvetni prah samo pod določenimi vplivi, odvisnimi od okolja?

Nenadoma se je pojavila vrsta novih vprašanj. Pokazalo se je npr., da se čebelje družine ob različnih dneh na čebelarjevo delo odzivajo povsem različno. V nekaterih dneh delajo povsem nemoteno naprej, v drugih pa nastaja v družinah pravi kaos in čebele tudi rade pikajo.

Pri metodi brez rojev glede na razvojne stopnje matice, le-ta od zaleganja jajčec do pokrivanja celic potrebuje 9 dni, pregledujejo družine vsakih 9 dni. Glede na to, katerega dne se spomladi začne prva obdelava, določimo ritme. Pri poskusih z rastlinami se je pokazalo, da so štiridelni. Odvisni so od sideričnega Luninega ritma, delujejo pa na rast rastlin in ustvarjanje vremena.

Pri poskusih s čebelami smo ugotovili, da čebela razvija svojo aktivnost v določeni zvezi z gibanjem Lune. Če se je Luna gibala mimo zvezdnih slik Ovna, Leva in Strelca, so prinašale čebele več cvetnega prahu, če pa se je Luna gibala pred ozvezdji Dvojčkov, Tehtnice in Vodnarja, so se čebele usmerile predvsem na nabiranje cvetnega prahu, če se je Luna gibala pred ozvezdji Bika, Device in Kozoroga, je spodbujala graditev satovja.

Postavili smo poskusni čebeljak, čebele v njem pa smo razdelili v štiri skupne. Vsako skupino smo negovali ob določenih kozmičnih ritmih.

Pri tem smo ugotovili:

1. skupina: Luna je pred Ovnom, Levom in Strelcem (PLOD/TOPLOTA). Čebelje družine so mirne, v prvi polovici leta prinašajo zelo veliko medu, malo pa cvetnega

prahu. Čebele zanemarijo zalego, tako da so družine v drugi polovici leta opazno slabše. Pridelek medu je nadpovprečen.

2. skupina: Luna je pred Dvojčkoma, Tehtnico, Vodnarjem (CVET/SVETLOBA). Te čebelje družine so zelo mirne, donos medu in cvetnega prahu je dober vse leto. Gradilni nagon je dober, zalega idealno oskrbovana.

3. skupina: Luna je pred Bikom, Deviceo, Kozorogom (KORENINA/ZEMLJA). Te družine se niso izkazale niti s posebnostmi niti slabostmi, pri vsem so bile nekako povprečne. Če pa želi čebelar posebej spodbuditi graditev satovja, potem naj v tem času dela s čebelami.

4. skupina: Luna je pred Rakom, Škorpijonom, Ribami (LIST/VODA). Družine, ki smo jih negovali ob teh dneh, so nam s svojim vedenjem jasno pokazale, da ta znamenja zanje niso ugodna. Čebele so rade pikale, bile so nemirne. Donosi so bili podpovprečni.

Če si pogledamo posamezne skupine, se seveda vprašamo, kateri kozmični vplivi so za čebele najugodnejši. Spomladi ob začetku del izrabite dneve CVET/SVETLOBA, v tem času se družine idealno razvijajo. Ko se začne prva paša, čebele oskrbuje na dneve PLOD/TOPLOTA, s tem pa boste spodbudili zbiranje medu. Ob koncu prve paše čebele spet oskrbuje ob dnevih CVET/SVETLOBA.

Če naj bi družine zgradile veliko satovja, jih k temu spodbujamo ob dnevih KORENINA/ZEMLJA.

Za vzrejo matic in krepitev družin vsekakor oskrbuje čebele ob dnevih CVET/SVETLOBA.

Čebela živi z okoljem kot z nekakšno kozmično uro. Tudi rastlina in vreme se ravna po teh zakonitostih. Zato se med rastlino in čebelo kaže čudovita harmonija.

rastlina	čebela	vreme	elementi
plod/semce	nabiranje medu	toplo vreme	ogenj/toplota
cvet	nabiranje cvet. prahu	sončno/svetlo	zrak/svetloba
list	priprava medu	vlažno/vodeno	voda
koreninski plodovi	graditev satovja	hladno/mrzlo	zemlja

Iz društvenega življenja

LETNA ČLANARINA ZČDS ZA LETO 1993 ZNAŠA 1.500 SIT (PLAČANA JANUARJA 1993)

Članarino ZČDS plačajte skupaj z društveno članarino blagajniku vašega društva. Pri plačilu članarine boste prejeli brezplačen 12-stranski barvni koledar.

KAJ SO OBRAVNAVALE KOMISIJE PRI ZČDS

MILAN RUNTAS

Na prvi seji komisije za ekonomiko čebelarjenja (seja je bila 24. novembra 1992 pod vodstvom predsednika komisije g. Marjana Bratine) so si njeni člani za prvo leto svojega mandata zastavili naslednje naloge:

- ugotoviti, kolikšna je poraba medu v Sloveniji;

- ugotoviti, kolikšna je pridelava medu v Sloveniji;

- ugotoviti, kolikšna sta uvoz in izvoz medu;
- pripraviti je treba izračun pridelovalne cene medu in cene medu v prodaji na drobno. (Za izvedbo teh nalog sta odgovorna tajnik Milan Runtas in predsednik Marjan Bratina);

- vztrajati pri omejevanju uvoza medu, pri analizi vsega uvoženega medu v nevtralni instituciji in pri tem, da je v prodaji na drobno označen kot uvožen (po pravilniku o medu . . . ., Ur. list SFRJ, št. 4/85);

- za uvoz voska naj veljajo enaki pogoji kot za uvoz medu;

- regresiranje čebelarstva je treba razširiti še na panje, zdravila;

- urediti obdavčitve čebelarstva – dohodnine in prometnega davka;

- čebelarjem je treba pomagati pri preskrbi z embalažo (kozarci, kartonske škatle in nalepke);

- pripraviti je treba spremembo zakonodaje na področju čebelarstva;

- ustrezna komisija naj čimprej pripravi podlage za izdelavo pašnih katastrov po družtvih;

- čebelarji moramo več narediti za varovanje okolja, da ne bo prihajalo do nepotrebnih zastrupitev čebel;

- ugotoviti še druge vzroke za nazadovanje čebelarstva.

Predsednik Zveze g. Skok je nato opisal napore, ki jih je Zveza že vložila v izboljšanje ekonomske čebelarjenja: dosegli so omejitve uvoza medu na 200 ton na leto, ponudili čebelarjem

cenejše kozarce za med, nalepke za kozarce, cenejši sladkor, poskrbeli za regres za nakup matic itd. Nismo pa uspeli pri odpravi obdavčenja manjših čebelarstev in odpravi prometnega davka za prodane čebelje pridelke in nakup opreme za čebelarjenje.

V zvezi z uvozom medu sta predsednik in tajnik Zveze že obiskala ministrstvo za kmetijstvo. Dogovorili so se, da bodo za leto 1993 predlagali prelevmansko zaščito za ves uvožen med. Kaj bo vlada sprejela, bomo pa videli. Na ministrstvo za trgovino je treba vložiti zahtevek po deklaraciji na uvoženih medovih. G. Mihelič in g. Debevec naj uredita, da bodo tržni, veterinarski in sanitarni inšpektor odvzeli po tri vzorce medu v prodaji na drobno in jih oddali v analizo v dve strokovni instituciji, ki naj ugotovita, ali gre za domači ali uvoženi med oziroma mešanico obeh. Stroške analize plača Zveza, če bi ugotovili, da med ni ustrezno deklariran, pa inšpekcija ukrepa po zakonu. Za regresiranje v čebelarstvu bo odslej skrbel g. Pislak. Ta je tudi predlagal, naj Zveza od državnih rezerv zahteva, da se ji ponudi ves sladkor, ki ni več primeren za prehrano ljudi.

V zvezi z obdavčitvami v čebelarstvu je treba doseči, da bi bilo čimvečje število čebelarjev oproščeno plačevanja (dohodnine) in da se plačevanje prometnega davka za opremo izenači s pogoji, ki jih imajo za podobne nakupe kmetje. Za to nalogo sta odgovorna strokovna služba in predsednik.

Informacije o kartonski in PVC embalaži bo zbral g. Marjan Jug.

Komisija za tehnologijo čebelarjenja in vzrejo je na svoji seji med drugim sprejela tudi naslednje sklepe:

- člani komisije bodo izdelali programe, vanje pa bodo vključili možnosti za tehnološki razvoj čebelarstva v Sloveniji;

– testirati bodo začeli čebelarstvo opremo v več čebelnjakih;
– objavili bodo razpis za prijavo inovacij in izboljšav v čebelarstvu.

Komisija za izobraževanje in čebelarski naraščaj pa je sprejela tudi naslednje sklepe:

– decembra bodo pripravili sestanek vseh predavateljev čebelarstva, skušali jim bodo pri-
skrbeti prosojnice za predavanja,

– objavili bodo razpis za izvedbo tekmovanja in srečanja mladih čebelarjev v letu 1993.

RAZPIS ZA FOTOGRAFIJE S ČEBELARSKO TEMATIKO

Uredništvo revije Slovenski čebelar v sodelovanju s Komisijo za tehnologijo vabi vse člane, da sodelujejo s svojimi fotografijami (barvnimi, črno-belimi in diapozitivi) na tekmovanju za nagrado najbolj uspele čebelarske fotografije.

Posebna komisija bo vsak mesec prispele posnetke strokovno ocenila in jih predlagala za nagrado in objavo v reviji Slovenski čebelar ali na naslednjih čebelarskih stenskih koledarjih.

Čebelarstvo lahko izberete po svojem okusu. Zaželeno so aktualnosti iz našega čebelarskega delovanja, zanimivosti iz življenja in dela čebel, opravil čebelarjenja, posnetkov čebelnjakov in naše čebelarske kulturne dediščine itd.

Čebelarske teme naj sledijo vsem letnim časom (zimi, pomladi, poletju, jeseni), da jih bo lahko smiselno uporabljati po mesecih, tako na ovitku Slovenskega čebelarja kot na koledarju.

Posebej pa razpisujemo natečaj za diapozitive za stenski koledar za leto 1994 (dvanajst diapozitivov) s tematiko:

»ČEBELAR PRI DELU S ČEBELAMI PO KOLEDARSKIH MESECIH«. V oceno poslani barvni diapozitiv naj bodo v okvirčkih pod steklom ali zaščiteni s folijo, z oznako avtorja in oštevilčeni. Posebej naj bo v pisni prilogi pojasneno, kaj predstavljajo posamezni oštevilčeni posnetki. Priložen naj bo tudi naslov pošiljatelja in avtorja posnetka. Nagrajene in objavljene posnetke bomo honorirali, vse druge pa bomo s privoljenjem avtorjev obdržali v fototeki ZČDS za eventualno kasnejšo objavo.

Vse posnetke pošljite na Zvezo čebelarskih društev Slovenije, uredništvo Slovenskega čebelarja, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana.

Urednik

ČEBELARJI POMAGAJO

Tudi v Slovenski Bistrici je, tako kot v številnih drugih krajih v Republiki Sloveniji, center za begunce iz Bosne in Hercegovine.

Skrbi za begunce smo se pridružili tudi člani naše čebelarske družine. Pozivu vodstva družine, naj posamezniki darujejo med

za begunce, se je odzvalo štiriindvajset naših čebelarjev. Tako smo v trgovini ČEBELICA, njen lastnik je gospodar naše družine Jože Slomšek, zbrali 81,5 kg medu. Zbrani med smo predali občinskemu odboru Rdečega križa v Slovenski Bistrici. Za darovani med so nam bili zelo hvaležni.

Slavko Kleindienst

IZLET SLOVENJEBISTRŠKIH ČEBELARJEV

SLAVKO KLEINDIENST

Sredi junija lani smo slovenjebistriški čebelarji pripravili strokovni izlet. Pot nas je vodila prek Šempetra v Savinjski dolini in Tuhinjski dolini najprej mimo Kamnika do arboretuma v Volčjem Potoku. Tam smo se srečali s predstavnikom našega gostitelja, Čebelarske družine Kamnik, Janezom Primcem. Z zanimanjem smo si ogledali arboretum in kljub čemernemu vremenu

občudovali tamkajšnje rastlinstvo. Po ogledu naravnega parka smo si pod vodstvom prizadevnega vodiča Turističnega društva Kamnik ogledali osrednji del starega mestnega jedra, z Malega gradu pa še panoramo zanimivega mesta. Vodič nam je na kratko predstavil tudi zgodovino Kamnika in znamenitosti mesta. Ob ogledu mesta nas je še posebej pritegnila njegova

neokrnjena arhitekturna podoba, na to pa so Kamničani zares lahko ponosni.

Po ogledu mesta nas je pot vodila do vzrejne postaje matic Čebelarke družine Kamnik. Ob postaji in skromnem domu kamniških čebelarjev so nas prijazno in gostoljubno sprejeli čebelarji s Francem Sitarjem na čelu. Po krajših priložnostnih pozdravnih nagovorih predsednikov obeh čebelarskih družin in izmenjavi spominskih daril nas je oskrbnik vzrejne postaje in družinskega čebelnjaka seznanil z delom in dosežki. Žal matic niso prodajali, čeprav so jih naši čebelarji želeli kupiti, da bi »menjali kri« v domačih čebelnjakih. Vzreja matic je bila namreč zaradi daljšega obdobja slabega vremena precej manjša. Slabo vreme je zelo zmanjšalo tudi siceršnjo živahnost čebel na vzrejni postaji, tako da smo bili zaradi tega nekoliko prikrajšani, saj so izletavale le posamezne čebele. Kljub temu pa je bilo srečanje koristno, saj smo s kamniškimi čebelarji ob okusnem medenem žganju izmenjali izkušnje iz dela obeh družin. Pokramljali smo tudi o čebelah in čebelarjenju in problemih, ki se v zvezi s tem porajajo. Kamniškim čebelarjem smo se zahvalili za prijazno gostoljubje in jih povabili, naj nas obiščejo.

Po enournem postanku v gostilni »Pri planinskem orlu« v Stahovici – tam so pripravili okusno kosilo – smo se odpravili proti Vrhniki. Popoldne smo bili na Vrhniki gostje mladega in ambicioznega čebelarja in podjetnika Marka Debevca. Gostitelj nam je razkazal postajo za vzrejo matic in nam ob tem povedal dosti zanimivega, za mar-

sikaterega čebelarja pa tudi neznanega. Gostitelj nam je prijazno in strokovno odgovarjal na vsa vprašanja. Dobili smo vtis, da nam je »izdal tudi nekatere skrivnosti«. Posebno zanimanje in radovednost sta nas prevzeli ob pogledu inkubatorjev, v katerih so se valile matice. Zelo zanimiv je bil ogled tekočega traku za izdelavo satnic. Ob tem sta nas prevzeli količina predelane voska in količina izdelanih satnic, pa tudi tehnološki postopek. Gospod Debevec nam je pokazal tudi priročno mizarско delavnico, v kateri v mrtvi sezoni izdelujejo zlasti prašilčke in sedemsatarje. Posebno pozorni smo bili pri ogledu njegovega patenta – prašilčka z zložljivimi satni, s katerimi so možne racionalne in koristne kombinacije z AŽ panjem. Žal tudi pri g. Debevcu naši čebelarji niso mogli kupiti kakovostnih matic, saj je bila prireja matic tudi pri njem lani zaradi slabega vremena manjša.

Pri gostitelju smo dobili zeko koristne napotke, hkrati pa so nam ponudili dobro medico in čebelarke sladice, ki jih je posebej za naš obisk pripravila gostoljubna gospodinja. Nekaj naših čebelarjev je ugodno zamenjalo vosek, ki so ga pripeljali s seboj, za satnice. Ob slovesu smo se gostitelju in njegovi čebelarski družini zahvalili za gostoljubje, ki smo ga bili deležni. Dogovorili pa smo se, da nas bo g. Debevec obiskal v Slovenski Bistrici in pripravil tudi predavanje. Z nekaterimi najradovednejšimi čebelarji sem imel nemalo težav, preden so bili pripravljene oditi iz gostoljubne hiše. Mudilo se nam je, da bi uresničili še zadnji del našega izleta.

Udeleženci izleta ob vzrejni postaji prof. Josipa Verbiča in domu kamniških čebelarjev.

Ob vrnitvi smo se za krajši čas ustavili še v Ljubljani, kjer smo si ogledali stalno zbirko v Narodni galeriji. Ogled je pripravil bistriški rojak in kustos v Narodni galeriji Ferdo Šerbelj. Ob zbirki razkošnih umetnin ni bilo težko opaziti velikega zanimanja, včasih celo zamaknjenosti udeležencev našega izleta, zlasti zato, ker nam jih je

strokovno kvalitetno in razumljivo predstavila študentka umetnostne zgodovine.

V pogovoru z udeleženci izleta v avtobusu smo ob vračanju domov še enkrat obudili spomine na vse, kar smo doživeli. Prijetno smo povezali s koristnim, tako da nam bo izlet kljub slabemu vremenu še dolgo ostal v lepem spominu.

Osmrtnice

VALENTIN RAZINGAR

Lani poleti je v 96. letu starosti umrl Valentin Razingar, šolski upravitelj v pokoju in vnet čebelar.

Valentin je bil rojen leta 1897 v kmečki družini na Planini pod Golico. Prva svetovna vojna je pretrgala njegovo šolanje na učiteljsku v Ljubljani. Kot mlad oficir je bil na fronti v Romuniji. Po vojni je končal šolo in učiteljeval na osnovni in meščanski šoli. Ob delu je končal še kmetijsko strokovno šolo v Mariboru. Med leti 1927 in 1941 je bil upravitelj osnovne šole v Zg. Gorjah pri Bledu in tam je vodil tudi kmetijsko-gospodinjstvo nadaljevalno šolo. Leta 1941 so ga za dobra štiri leta z družino pregnali v Srbijo, in sicer v Smederevsko Palanko. Po vrnitvi je spet učiteljeval do upokojitve leta 1952. Takrat se je naselil na Bregu pri Žirovnici in tam dočakal visoko starost.

Valentin je dobil prvo čebelarsko znanje

pri očetu. Zaradi šolanja in poklicnih obveznosti se je popolnoma posvetil čebelarstvu in čebelarski organizaciji šele ob upokojitvi. Med prvimi je začel pridelovati matični mleček, z njim pa je marsikomu olajšal bolečine in okreplil zdravje.

Vključil se je v čebelarsko družino Anton Janša v Breznici in pozneje postal tudi njen dolgoletni predsednik. Njegov življenjski cilj je bil dokazati slovenstvo Antona Janše, saj so do tedaj Avstrijci to zanikali. Na njegovo pobudo so leta 1965 obnovili Janšev čebeljak na Breznici. Odprtja so se udeležili tudi Avstrijci. Tedaj sta avstrijska in slovenska čebelarska zveza navezali tesnejše stike. To je privedlo do sestanka v Gradcu leta 1972 in tedaj so Avstrijci dokončno priznali Janševo slovensko poreklo. Valentin je sodeloval na prireditvah na Dunaju in na Breznici ob 200-letnici Janševe smrti leto pozneje in pri odkritju doprsnega kipa Antona Janše v aleji slavnih rojakov (France Prešeren, Franc Saleški Finžgar, Janez Jalen, Matija Čop, Anton Janša) leta 1981 ob domači osnovni šoli. Sodeloval je pri ustanavljanju čebelarskega muzeja v Radovljici in zanj nabiral eksponate.

Za svoje delo je prejel priznanja in odličja Anton Janša III., II. in I. stopnje.

Ko zaradi starosti ni mogel več aktivno sodelovati v čebelarski organizaciji, se je še vedno zanimal za naše delo in nam svetoval. Od njega smo se poslovlili z zahvalo in praporom ob odprtem grobu. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

**Čebelarska družina
Anton Janša
Breznica**

DRAGO BIZOVIČAR

Poleti 1992 nas je pretresla vest, da je po daljši boleznii umrl član naše družine Drago Bizovičar.

Rojen je bil leta 1921 v Preddvoru. Čebelaril je z dvajsetimi AŽ panji čebel. Za svoje prizadevno delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Na njegovo zadnjo pot smo ga pospremili s čebelariskim praporom.

**Čebelariska družina
Škofja Loka**

FRANC GREGORČIČ

Julija lani smo se čebelarji ČD Kanal-Brda poslovili od našega čebelarja Franca Gregorčiča iz Deskel.

Rodil se je leta 1920 v Zatoľminu, od tam pa se je preselil v Deskle. Čebelaril je že od mladih let. Bil je zelo natančen in vesten čebelar. Čebelaril je s 25 družinami in jih tudi prevažal. Zadnja leta je število družin nekoliko zmanjšal, saj mu je bolezen preprečila nadaljnje delo pri čebelah. Za svoje delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Na njegovi zadnji poti smo ga pospremili številni čebelarji in prijatelji. Spominjali se ga bomo kot skromnega in vzornega čebelarja.

**Čebelarisko društvo
Kanal-Brda**

IVAN LEPENC

Junija lani, ko je bilo življenje v panjih na višku, smo se na pokopališču na Muti poslovili od našega dolgoletnega člana Ivana Lepenca.

Rodil se je pred 83. leti pri Sv. Antonu na Pohorju. Tam so mu tekla tudi otroška in mladostna leta. Leta 1938 se je preselil v Ožbalt ob Dravi, kjer je kmalu po vojni začel čebelariti. Najprej je bil zaposlen kot gozdar, potem pa vse do upokojitve kot vrtnar-sadjar pri elektrarni v Ožbaltu. Dolga leta je bil pred-

sednik Čebelariske družine Ožbalt, vesten in preudaren čebelar, poln znanja in razmišljanja o življenju čebel. Zlasti mlajši čebelarji smo pri njem radi poiskali dober nasvet in dober zgled.

Zaradi bolehnosti so mu zadnja leta pri čebelarjenju pomagali nečaki iz njegovih rojstnih krajev. Sam pa je živel v Radljah ob Dravi. Pripovedoval je, da od tam še vedno lahko gleda na rodno Pohorje in misli na svoje čebele, ki jih je preselil tja. Spominjali se ga bomo s hvaležnostjo v srcu.

**Čebelariska družina
Ožbalt ob Dravi**

FLORJAN POGAČAR

V visoki starosti več kot 80 let se je poslovil naš zelo znani čebelar z Rečice na Bledu. Čebelariti je začel že v rani mladosti. Kot petnajstletni deček je odkrival in vsajal divje roje, to pa je bila do pozne starosti tudi njegova posebna zabava. Po letu 1966, ko se je včlanil v našo čebelarisko organizacijo, je uspešno čebelaril s približno 30 AŽ panji. Njegov čebelnjak z velikim, izvirmo oblikovanim hrastovim močicem je bil dolga leta blejska turistična zanimivost, saj ga je videl vsak popotnik na poti z Bleda v Gorje. Posebno pozorno in nenazadnje natančno je izoblikoval de-

tajle na svojih panjih in drugo čebelarstvo opremo ter orodje, vse pa v okvirih osnovnih, standardiziranih mer našega AŽ panja.

Veliko svojega znanja in izkušenj je posredoval drugim čebelarjem, ki jih je zanimalo njegovo čebelarstvo, pri tem pa upravičeno in ponosno poudarjal: »To sem pa jaz pogruntal.«

S tako številno čebeljo družbo je vztrajal do svojih zadnjih dni, ko je omagal, čebele pa prepustil v dobro oskrbo svojemu sinu.

Za zasluge pri čebelarstvu je prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje ter posebno priznanje Čebelarkega društva Jesenice-Radovljica ob njegovi 80-letnici.

Blejski in vsi drugi čebelarji, ki smo ga poznali, smo ponosni, da je živel in delal med nami.

**Čebelarstva družina
Bled**

FRANC POTOČNIK

Čebelarstva družina Velka – Sladki Vrh je lani izgubila tri velike in zaslužne čebelarje. Vsi trije so bili soustanovitelji naše čebelarstva družine in vedno pripravljeni svoje znanje posredovati mlajšim čebelarjem. V družini je zaradi njihove smrti ostala velika praznina. Ohranili jih bomo v lepem spominu. Prvi med njimi je Franc Potočnik.

Zaradi bolezni že nekaj let ni mogel opravljati čebelarstvih opravil, kljub temu pa je ostal zvest član naše čebelarstva organizacije.

Ob njegovi 80-letnici – 12. aprila 1992 – smo mu še izročili plaketo častnega člana naše družine, njegov praznik pa smo v krogu njegove družine še veselo proslavili. Še istega meseca pa se je za vedno poslovil od nas.

Njegovo življenje je bilo zelo pestro, polno tako zadovoljstva nad uspehi kot tudi trpljenja in bridkosti. Kot zavedni Slovenec je bil leta 1941 interniran in zaprt sprva v Mariboru ter pozneje v gradu Borlu. Po vojni se je takoj povezal s čebelarji in bil soustanovitelj Čebelarkega društva Velka – Zg. Ščavnica, leta 1954 pa Čebelarstva

družine Velka – Sladki Vrh, katere predsednik je bil dve mandatni dobi.

Za uspešno delo v čebelarstvu je prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje.

Franček – hvaležni smo ti za vse, zato počivaj v miru.

FRANC KOLARIČ

Nenadoma in veliko pre zgodaj smo izgubili vzornega čebelarja in vestnega blagajnika naše družine. Od njega smo se poslovili poleti 1992. Rodil se je leta 1930 in že v zgodnji mladosti doživljal trpljenje in grozote vojne, saj so ga skupaj s starši izselili v Srbijo. Bil je velik ljubitelj narave in lepega okolja. Posebno rad je razkazoval svoj čebeljak, ki ga je izdelal popolnoma sam.

Za organizacijo in napredek čebelarstva je prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje.

V spominu ga bomo ohranili kot vzornega čebelarja in dobrega prijatelja.

IVAN (ANZEK) MIHELČ

Oktobra 1992 smo se poslovili od našega najstarejšega in častnega člana čebelarstva družine Velka – Sladki Vrh. Rodil se je leta 1911 in tako preživel prvo in drugo svetovno vojno. Tudi njega in njegove so med drugo svetovno vojno okupatorji izgnali. Po vojni in vrnitvi iz pregnanstva je pomagal organizirati čebelarstvo našega čebelarstva okoliša in nato Čebelarstvo družino Velka – Sladki Vrh, katere predsednik je bil več let. Čebelaril je od rane mladosti in si v čebelarstvu nabral neprecenljive izkušnje. Uspešno je vzrejal matice in zgradil čebeljak po svojem sistemu.

Prejel je več čebelarstvih priznanj, priznanje družine in odličji Anton Janša III. in II. stopnje.

V spominu nam bo ostal kot velik in vzoren čebelar!

**Čebelarstva družina
Velka – Sladki Vrh**

Mali oglasi

KUPIM čebelarstvo tehtnico, informacije po ☎ (061) 192-660.

PRODAM 30 praznih AŽ desetsatnih panjev, ki so v dobrem stanju, informacije po ☎ (063) 775-141.

KVALITETEN gozdni med prodam čebelarju, ki mu medu primanjkuje za svoje stalne stranke, informacije po ☎ (061) 853-948.

ČEBELARJI, ki lahko posredujete prodajo kostonjevega medu, vam nudim dober zaslužek, informacije po ☎ (068) 85-116 zvečer.

Čebelarstva družina Idrija obvešča vse čebelarje, ki želijo pripeljati čebele na resino pašo, da se prijavijo na naslov:

Milan Filipič, Tomšičeva 21, 65280 Idrija.

ZATIRANJE VAROZE Z BAYVAROLOM

PRIMORSKI ČEBELARJI, vljudno vabljeni na predavanje v **soboto, 16. 1. 1993, ob 9. uri** v veliko sejno dvorano skupščine občine Sežana, Trg 28. avgusta v **SEŽANI**. Predavanje o zatiranju varoze z Bayvarolom bo vodil **prof. dr. ĐURO SULIMANOVIČ**.

DOLENJSKIM ČEBELARJEM bo **prof. dr. ĐURO SULIMANOVIČ** predaval v **petek, 23. 1. 1993, ob 17. uri** v Srednji kmetijski šoli GRM v **NOVEM MESTU**.

ŠTAJERSKIM ČEBELARJEM bo **prof. dr. Đuro Sulimanovič** predaval v **soboto, 30. 1. 1993, ob 9. uri** v dvorani VEKŠa, Razlagova 14, **MARIBOR**.

Veterinarsko svetovalna služba
za čebelarstvo

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE PRODAJA KOZARCE ZA MED

– V ljubljanski regiji lahko kupite kilografske steklene kozarce po zelo ugodni ceni do konca decembra pri Davidu Ferletu, Bizoviška 1/b, Dobrunje pri Ljubljani, tel. (061) 487-876, vsak torek med 10. in 18. uro.
(po dogovoru tudi izven tega časa)

Cena kozarca s PVC pokrovom je 36 SIT,
cena kozarca brez pokrova pa 33 SIT.

– V mariborski regiji lahko kupite enake kozarce pri proizvodnem in trgovskem podjetju »Mellifica« eksport – import, Industrijska ul. 16, Ruše, tel. (062) 662-395, vsak delovnik.

Cena kozarca brez pokrova je 36 SIT.

IZDELAVA SATNIC – RUDI ANŽEL, Griže 44, Griže (Žalec)

Čebelarje obveščam, da lahko nabavijo hladno valjane satnice različnih dimenzij, izdelane v skladu s predpisi in večletnimi izkušnjami. Mogoče se boste odločili za nabavo zaradi bližine ali cene. Pridite ali pokličite po telefonu (063) 713-620.

ZČDS – CENIK UČIL in OBRAZCEV

	Člani	Nečlani
OBRAZCI		
odličja A. Janše (vse stopnje)		1.400,00
diplome – razne		26,00
evidenčni list članstva		7,00
članska izkaznica		7,00
NALEPKA za kozarec z medom		
ZAŠČITNA znamka	2,50	3,00
		4,50
LITERATURA		
Priročnik za začetnike	520,00	650,00
Zdravstveno varstvo čebel	520,00	650,00
Čebelarjeva opravila	520,00	650,00
Zreja matic	520,00	650,00
Gozdno medenje	650,00	800,00
Korenine čebelarjenja	760,00	900,00
Čebelarstvo Jože Rihar	520,00	650,00
Koledar ZČDS	232,00	260,00
Setveni koledar	500,00	500,00
VIDEOKASETE		
Vzreja matic	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje II. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. in II. del	1.600,00	1.950,00
Domača čebela	1.400,00	1.700,00
Opraševanje žuželk	1.400,00	1.700,00

Naročila sprejemamo na telefon (061) 210-992. Pošljemo tudi po pošti.

Za vašo knjižno polico

NOVE KNJIGE

JANEZ FIRM

Mana iglavcev – napovedovanje gozdnega medenja. Napisal in v založbi Pansan izdal dr. Jože Rihar, Ljubljana 1992, 64 strani.

Slovenski čebelarji smo zopet bogatejši za eno knjigo. Nova knjiga dr. Riharja izpolnjuje po eni strani vrzel, ki je nastala po že davno razprodani knjižici inž. F. Šivica, po drugi strani pa ponuja tudi izpo-

polnjeno znanje. Pisec jo je napisal na podlagi dvajset let trajajočih opazovanj in raziskav gozdnega medenja. Na gozdno pašo bomo zaradi težavnih prevozov čebel izven Slovenije odslej še bolj navezani, zato je novo delo dr. Riharja kot naročeno zlasti zato, ker nas ne le seznanja s proizvajalci mane na iglavcih, temveč daje tudi napotke, kako predvideti, ali bo gozd medil ali ne.

Knjiga ima tri poglavja, le-ta pa govori o:

- proizvajalcih mane iglavcev,
- napovedovanju medenja,
- vplivih iz žive in mrtve narave na pojav medenja.

V knjigi so na razumljiv način opisani kaparji (lekanije) na smreki in jelki ter lubne ušice (lahnid) na smreki, jelki, boru in macesnu. Kdor se seznanj vsaj z nekaterimi najpomembnejšimi ušicami, bo z lahkoto sledil napotkom o predvidevanju njihovega medenja. Pisec se je zlasti potrudil na preprost način prikazati napovedovanje hojeve mane. Izvedel sem, da so nekateri čebelarji že poleti 1992 polagali plošče pod hoje na Kozjaku in zaradi rezultatov opustili

prevoze na »hojo«, ki naj bi medila, drugi, ki tega niso storili, so nasledli poročilom o njenem medenju in ostali praznih rok (Remšnik).

Knjižica bo dobrodošel pripomoček tudi vodjem čebelarskih krožkov na naših šolah. Zna se zgoditi, da bodo kaparje najpogosteje odkrivali otroci, zlasti na aprilskih in majskih šolskih ekskurzijah. Zakaj takim prizadevnim učencem ne bi za nagrado podarili knjižice?

Knjižica bo dobrodošla predvsem prevajalcem in čebelarjem, ki imajo čebele v bližini iglastih gozdov. Predvsem tem je tudi namenjena, zato jim jo toplo priporočam.

NOVO PRI ZALOŽBI KMEČKI GLAS KNJIŽNICA ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA 1993

KMETIJSKI PRIROČNIK 1993

Tudi v letošnji Kmetijski priročnik smo poleg koledarja uvrstili evidenčne preglednice za knjigovodstvo na kmetiji, v nadaljevanju pa so objavljene še tile prispevki:

- Naj vam svetujemo (V. Schlamberger),
- Ob novem zakonu o zadrugah (E. Čeferin),
- Predelava mesa in mleka kot dopolnilna dejavnost (P. Tišler),
- Reja pur (D. Vedenik),
- Biološka sredstva za varstvo rastlin (S. Zgonec),
- Kolobar (D. Kocjan - Ačko),
- Opis priporočenih krompirjevih sort (T. Sluga),
- Merjenje sladkorja v vinskem moštu (M. Wondra),

TEHNIKA PRIPRAVE IN SPRAVILA SENA

Marjan Mrhar

Dobra travniška krma pripomore k zdravju živali, zato je njeni kakovosti vredno nameniti več pozornosti, kot smo jo doslej. Kakovost

pridelanega sena je odvisna od več dejavnikov, najpomembnejša pa sta rok košnje in trajanje sušenja.

V knjigi se boste seznanili s košnjo, sušenjem sena, pravilom ter s stroji in objekti.

Knjiga je napisana predvsem zato, da bi pripomogla k izboljšanju kakovosti pridelanega sena in gospodarnosti pridelave.

VRTNINE VIR ZDRAVJA IN NAŠA HRANA Mihaela Černe, Irena Vrhovnik

Vrtnine cenimo v prehrani predvsem kot pomemben vir vitaminov, mineralov, precejšnjega deleža balastnih snovi in različnih drugih varovalnih snovi; kot take pa nam pomagajo ohranjati zdravje. Knjiga obravnava vse vrtnine, ki jih lahko gojimo pri nas, tudi manj znane. Vrtnine so razvrščene po posameznih družinah, za katere so navedene poglobljene značilnosti in njihovo shranjevanje, za posamezno vrtnino pa njena zdravilna vrednost in možnost uporabe v prehrani.

ŠKODLJIVCI POLJŠČIN

STOJAN VRABL

Želja po čim večjih pridelkih je sprožila intenzifikacijo poljedelstva, s tem pa tudi vrsto težav, med katere sodijo rastlinske bolezni in škodljivci.

Ta knjiga je prikazuje škodljivce na poljščinah, kot so žuželke, pršice, ogrčice, polži in nekatere ptice. Pri zatiranju so upoštevana tako kemična sredstva za varstvo rastlin kot načela integriranega varstva, pri katerem uporabljamo insekticide le po potrebi in na podlagi t.i. kritičnih števil ali pragov škodljivosti.

Knjige lahko kupite v knjigarni na Celovski 43 v Ljubljani ali jih naročite po telefonu (061) 113-272.

**APIS M & D.D.O.O.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7**

61360 VRHNIKA

telefon: (061) 751-282

Odprto: od 9.-12. in 16.-18. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti:

- urejeno imamo vso dokumentacijo in pogoje za izdelavo,
- satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli,
- vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 126 °C,
- priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pa pridemo po vosek tudi sami,
- iz enega kilograma voska izdelamo po dogovoru od enajst do dvanajst AŽ satnic,
- cene za predelavo voska v satnice so v predsezoni, to je do konca februarja 1993, zelo ugodne, in sicer od 80 do 100 SIT od enega kilograma voska ali po dogovoru pri večjih količinah.

ODPRTO IMAMO VSAK DELOVNIK OD 9.-12. in od 16.-18. URE, OB SOBOTAH PA OD 9.-12. URE.

PRIZNANO VZREJALIŠČE MATIC APIS M & D.D.O.O. VRHNIKA,

sprejema prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Maja in junija so na voljo čebelje družine na petih in sedmih satih.

CENE ČEBELARSKIH PREDAVANJ

Po sklepu komisije za izobraževanje ZČDS je cena za uro predavanja 2.000 SIT. Predavatelji dobijo povrnjene tudi potne stroške in polovico dnevnice v višini 1.350 SIT.

ZČDS

Casopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Casopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Casopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1993 2.000,00 SIT. Posamezna številka pa stane 200,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.500,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 25.000,00 SIT, v sredini 15.000,00 SIT, pol strani 7.000,00 SIT, četrt strani 4.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarškega ziro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

® Bayvarol Strips

Trakovi za čebele

NOVO UČINKOVITO SREDSTVO

ZA UNIČEVANJE PRŠICE

V A R O E

Bayer

BAYVAROL
LAHKO NAROČITE
PRI:

Veterinarskemu
zavodu Maribor
Šentiljska 109
tel.: (062) 25821
ALI SALUSU
Ljubljana
Mašere
Spasičeva 10
Tel.: (061) 181-144

